

Maakuntahallitus

Aika 19.08.2021 klo 16:30 - 17:30

Paikka Hybridikokous. Uudenmaan liitto, maakuntasali, Esterinportti 2 b, Helsinki

Käsiteltävät asiat

Asia	Otsikko	Sivu
92	Kokouksen järjestäytyminen	3
93	Maakuntavaltuuston puheenjohtajan ja ensimmäisen ja toisen varapuheenjohtajan valinta (maakuntavaltuustolle)	4
94	Maakuntahallituksen jäsenten ja varajäsenten valinta (maakuntavaltuustolle)	5
95	Maakuntahallituksen puheenjohtajan ja ensimmäisen ja toisen varapuheenjohtajan valinta (maakuntavaltuustolle)	7
96	Tarkastuslautakunnan valinta (maakuntavaltuustolle)	8
97	Maakuntavaltuuston vaalilautakunnan valinta (maakuntavaltuustolle)	9
98	Maakuntahallituksen strategisesti merkittävien kokouksien kutsukäytännön jatkaminen (maakuntavaltuustolle)	10
99	Lausunto Vihdin kunnalle Etelä-Nummelan osayleiskaavan ehdotuksesta	12
100	Lausunto Kirkkonummen kuntakeskuksen 2. vaiheen osayleiskaavan ehdotuksesta	22
101	Lausunto Loviisan Valkon alueen osayleiskaavasta, valmisteluvaihe	29
102	Uudenmaan liiton lausunto valtion väyläverkon investointiohjelman luonnoksesta vuosille 2022–2029	37
103	Osavuositarkastus 2/2021	41
104	Johtajien antamat lausunnot	43
105	Kokousaikataulu tiedoksi	44

Osallistujat

	Nimi	Tehtävä	
Läsnä	Hopsu Inka	Jäsen	
	Ihanus Jukka	Jäsen	ilmoittanut esteestä
	Juurikkala Timo	I varapuheenjohtaja	
	Karhuvaara Arja	Jäsen	
	Kiljunen Kimmo	Jäsen	
	Launiala Mimmi	Jäsen	
	Liljestrand Tom	Jäsen	
	Lompolo Kirsi	II varapuheenjohtaja	
	Markkula Markku	Puheenjohtaja	
	Meri Otto	Jäsen	
	Pahlman Irma	Jäsen	
	Rissanen Laura	Jäsen	
	Salonen Pasi	Jäsen	
	Taipale Kaarin	Jäsen	
	Vesikansa Sanna	Jäsen	
	Luokkala Pirjo	Varajäsen	
	Adlercreutz Anders	Varajäsen, strateginen kokous	
	Ilonen Jarkko	Varajäsen, strateginen kokous	
	Räsänen Joonas	Varajäsen, strateginen kokous	
	Valtonen Mikko	Varajäsen, strateginen kokous	
	Holopainen Mari	Maakuntavaltuuston pj	
	Luhtanen Leena	Maakuntavaltuuston I vpj	
	Muurinen Seija	Maakuntavaltuuston II vpj	ilmoittanut esteestä
Muu	Savolainen Ossi	Esittelijä	
	Eskelinen Juha	Aluekehittämisen vastuualueen johtaja	
	Autioniemi Paula	Aluesuunnittelun vastuualueen johtaja	
	Kanerva Inka	Viestintäjohtaja	
	Tikkanen Inka	Hallintojohtaja, pöytäkirjanpitäjä	
	Elo Seija	Viestintäpäällikkö	

Maakuntahallitus

19.08.2021

92

Kokouksen järjestäytyminen

Maakuntahallitus 19.08.2021

Päätösehdotus

Maakuntahallitus

- päättää todeta kokouksen laillisesti kokoonkutsutuksi ja päätösvaltaiseksi,
- toteaa, että kyseessä on maakuntavaltuuston 29.8.2017 § 23 hyväksymän perussopimuksen soveltamisohjeen mukainen strategisesti merkittävä kokous, johon on kutsuttu puhe- ja läsnäolo-oikeudella kehyskuntia edustavat varajäsenet,
- valitsee kaksi pöytäkirjan tarkastajaa (Tom Liljestrand, Otto Meri).

Maakuntahallitus

19.08.2021

93

Maakuntavaltuuston puheenjohtajan ja ensimmäisen ja toisen varapuheenjohtajan valinta (maakuntavaltuustolle)

Maakuntahallitus 19.08.2021
759/00.00.00.01/2021

Tiivistelmä

Maakuntavaltuusto valitsee keskuudestaan puheenjohtajan sekä ensimmäisen ja toisen varapuheenjohtajan kahden vuoden toimikaudelle.

Selostus

Kuntalain 18 §:n mukaan valtuusto valitsee keskuudestaan puheenjohtajan ja tarpeellisen määrän varapuheenjohtajia toimikaudekseen, jollei valtuusto ole päättänyt, että heidän toimikautensa on valtuuston toimikautta lyhyempi. Puheenjohtaja ja varapuheenjohtajat valitaan samassa vaalitoimituksessa.

Valtuuston puheenjohtajalla ja varapuheenjohtajilla on läsnäolo- ja puheoikeus kunnanhallituksen kokouksessa. Kuntalain ao. säännöstä sovelletaan myös kuntayhtymissä.

Uudenmaan liiton perussopimuksen mukaan maakuntavaltuuston tai maakuntahallituksen puheenjohtaja tulee valita näiden toimielinten Helsingin kaupunkia edustavista jäsenistä. Maakuntavaltuuston puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan toimikausi on kaksi vuotta.

Päätösesitys:

Maakuntahallitus päättää esittää maakuntavaltuustolle yllä selostusosassa mainituin perusteluin, että maakuntavaltuusto valitsee puheenjohtajan sekä ensimmäisen ja toisen varapuheenjohtajan kahden vuoden toimikaudelle.

Lisätiedot:

Vastuujohtaja Ossi Savolainen
Asiantuntija Tero Suursalmi

Maakuntahallitus

19.08.2021

94**Maakuntahallituksen jäsenten ja varajäsenten valinta (maakuntavaltuustolle)**

Maakuntahallitus 19.08.2021

760/00.00.00.01/2021

Tiivistelmä

Maakuntahallitukseen valitaan 15 jäsentä ja heille henkilökohtaiset varajäsenet noudattaen kunnallisvaalien mukaista poliittista jakaumaa. Kokoonpanossa tulee noudattaa myös kielellistä ja alueellista tasapuolisuutta sekä tasa-arvolain säännöksiä.

Selostus

Perussopimuksen mukaan maakuntavaltuusto valitsee toimikauttaan vastaavaksi ajaksi maakuntahallitukseen jäsenet ja kullekin henkilökohtaisen varajäsenen seuraavasti:

- Maakuntahallitukseen valitaan kuusi (6) jäsentä jäsenkunnasta, jonka väkiluku on yli 600 000 henkeä, viisi (5) jäsentä jäsenkunnasta, jonka väkiluku on yli 500 000, neljä (4) jäsentä jäsenkunnasta, jonka väkiluku on yli 400 000, kolme (3) jäsentä jäsenkunnasta, jonka väkiluku on yli 300 000, kaksi (2) jäsentä jäsenkunnasta, jonka väkiluku on yli 200 000 ja yksi (1) jäsen jäsenkunnasta, jonka väkiluku on yli 100 000.
- Niistä kunnista, joiden väkiluku on alle 100 000 henkeä, valitaan maakuntahallitukseen yhteensä viisi (5) jäsentä kuitenkin siten, ettei samasta kunnasta voi olla kahta jäsentä.

Edellä mainitun perusteella maakuntahallituksen jäsenmääräksi muodostuu 15. Kunnallisvaalien tuloksesta tehdyn laskelman mukaan maakuntahallituksen poliittinen jakauma on seuraava:

Kansallinen Kokoomus 5
Vihreä liitto 3
Suomen Sosialidemokraattinen puolue 3
Ruotsalainen kansanpuolue 1
Perussuomalaiset 2
Vasemmistoliitto 1

Asian tausta

Maakuntahallitus vastaa liiton hallinnosta ja taloudenhoidosta sekä huolehtii tarkoituksenmukaisesta ja tuloksellisesta johtamisesta maakuntavaltuuston päätösten mukaisesti. Maakuntahallituksen tehtävistä on säädetty kuntalaissa, liiton perussopimuksessa sekä hallintosäännössä. Maakuntahallitus valitaan maakuntavaltuuston toimikaudeksi.

Perussopimuksen nojalla maakuntahallituksen kokoonpano on sovitettava sellaiseksi, että se vastaa jäsenkuntien valtuustoissa edustettuina olevien eri ryhmien kunnallisvaaleissa saamaa ääniosuutta kuntayhtymän alueella kunnallisvaalilaissa säädetyn suhteellisuusperiaatteen mukaisesti.

Tasa-arvolain mukaan maakuntahallituksessa tulee olla edustettuna kumpaakin sukupuolta vähintään 40 prosenttia. Vaalikelpoisuuden osalta viitataan kuntalain 73 §:ään.

Maakuntahallitus on 19.10.2020 § 106 asettanut vaalien valmistelutoimikunnan, jonka työn tulokset ovat maakuntavaltuuston käytettävissä. Vaalien valmistelutoimikunta on toimielin, joka valmistelee Uudenmaan liiton maakuntavaltuuston ja maakuntahallituksen valintaa kuntavaalien tuloksen mukaisesti. Se avustaa muun muassa suhteellisuusperiaatteen ja tasa-arvolain vaatimusten yhteensovittamisessa toimielinten valinnan tueksi.

Päätösesitys:

Maakuntahallitus päättää esittää maakuntavaltuustolle yllä selostusosassa mainituin perusteluin, että maakuntavaltuusto valitsee maakuntahallitukseen 15 jäsentä ja heille henkilökohtaiset varajäsenet noudattaen kunnallisvaalien mukaista poliittista jakaumaa.

Lisätiedot:

Vastuujohtaja Ossi Savolainen
Asiantuntija Tero Suursalmi

Maakuntahallitus

19.08.2021

95

Maakuntahallituksen puheenjohtajan ja ensimmäisen ja toisen varapuheenjohtajan valinta (maakuntavaltuustolle)

Maakuntahallitus 19.08.2021
760/00.00.00.01/2021

Tiivistelmä

Maakuntavaltuusto valitsee maakuntahallituksen puheenjohtajan sekä ensimmäisen ja toisen varapuheenjohtajan.

Selostus

Perussopimuksen mukaan maakuntavaltuuston tulee valita maakuntahallituksen jäsenistä maakuntahallituksen puheenjohtaja ja ensimmäinen ja toinen varapuheenjohtaja toimikautensa ensimmäisessä kokouksessa. Maakuntavaltuuston tai maakuntahallituksen puheenjohtaja tulee valita näiden toimielinten Helsingin kaupunkia edustavista jäsenistä. Puheenjohtajisto valitaan maakuntahallituksen toimikaudeksi.

Päätösesitys:

Maakuntahallitus päättää esittää maakuntavaltuustolle yllä selostusosassa mainituin perusteluin, että maakuntavaltuusto valitsee maakuntahallituksen puheenjohtajan ja ensimmäisen ja toisen varapuheenjohtajan.

Lisätiedot:

Vastuujohtaja Ossi Savolainen
Asiantuntija Tero Suursalmi

Maakuntahallitus

19.08.2021

96

Tarkastuslautakunnan valinta (maakuntavaltuustolle)

Maakuntahallitus 19.08.2021

761/00.00.00.01/2021

Tiivistelmä

Uudenmaan liiton hallinnon ja talouden tarkastusta varten on tarkastuslautakunta, johon maakuntavaltuusto valitsee jäsenet. Tarkastuslautakuntaan valitaan neljä jäsentä ja heille henkilökohtaiset varajäsenet sekä puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja.

Asian tausta

Liiton hallinnon ja talouden tarkastamista varten on tarkastuslautakunta, johon perussopimukseen mukaan valitaan neljä jäsentä ja heille henkilökohtaiset varajäsenet. Kuntalain nojalla lautakunnan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan tulee olla valtuutettuja. Tarkastuslautakunta valitaan maakuntavaltuuston toimikaudeksi.

Kuntalain 121 §:n mukaan valtuusto asettaa tarkastuslautakunnan hallinnon ja talouden tarkastuksen sekä arvioinnin järjestämistä varten. Lautakunta valvoo myös luottamushenkilöiden ja viranhaltijoiden kuntalain 84 § mukaista sidonnaisuusilmoitusvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi. Tarkastuslautakunnan tehtäviä on lisäksi määritelty hallintosäännössä. Tarkastuslautakunta valitaan maakuntavaltuuston toimikaudeksi.

Tasa-arvolain mukaan tarkastuslautakunnassa on oltava edustettuna kumpaakin sukupuolta vähintään 40 prosenttia. Vaalikelpoisuuden rajausten osalta viitataan kuntalain 75 §:ään.

Päätösesitys:

Maakuntahallitus päättää esittää maakuntavaltuustolle yllä selostusosassa mainituin perusteluin, että maakuntavaltuusto valitsee

- tarkastuslautakuntaan neljä jäsentä ja heille henkilökohtaiset varajäsenet
- tarkastuslautakunnan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan.

Lisätiedot:

Vastuujohtaja Ossi Savolainen
Asiantuntija Tero Suursalmi

Maakuntahallitus

19.08.2021

97

Maakuntavaltuuston vaalilautakunnan valinta (maakuntavaltuustolle)

Maakuntahallitus 19.08.2021

772/00.00.00.02/2021

Tiivistelmä

Maakuntavaltuusto valitsee toimikaudekseen suhteellisten vaalien toimittamista varten vaalilautakuntaan. Lautakuntaan valitaan 5 jäsentä ja heille henkilökohtaiset varajäsenet sekä puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja.

Selostus

Uudenmaan liiton hallintosäännön 96 §:n mukaan maakuntavaltuusto voi valita toimikaudekseen suhteellisten vaalien toimittamista varten vaalilautakunnan. Lautakunnassa on viisi (5) jäsentä ja kullakin henkilökohtainen varajäsen.

Maakuntavaltuusto valitsee jäseniksi valituista vaalilautakunnan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan.

Vaalilautakunnan sihteerinä toimii maakuntavaltuuston pöytäkirjanpitäjä, jollei maakuntavaltuusto toisin päättä.

Kokoonpanossa tulee noudattaa kunnallisvaalien mukaista poliittista jakaumaa sekä alueellista tasapuolisuutta ja tasa-arvolain säännöksiä.

Päätösesitys:

Maakuntahallitus päättää esittää maakuntavaltuustolle yllä selostusosassa mainituin perusteluin, että maakuntavaltuusto valitsee

- maakuntavaltuuston vaalilautakuntaan viisi jäsentä ja heille henkilökohtaiset varajäsenet
- vaalilautakunnan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan.

Lisätiedot:

Vastuujohtaja Ossi Savolainen
Asiantuntija Tero Suursalmi

Maakuntahallitus

19.08.2021

98

Maakuntahallituksen strategisesti merkittävien kokouksien kutsukäytännön jatkaminen (maakuntavaltuustolle)

Maakuntahallitus 19.08.2021
763/00.01.02.04/2021

Tiivistelmä

Uudenmaan liiton perussopimuksen voimaantulon 4.3.2013 jälkeen on noudatettu maakuntavaltuuston päätöstä 12.12.2012 § 23 perussopimuksen soveltamisohjeista. Strategisesti merkittäviin kokouksiin on kutsuttu puhe- ja läsnäolo-oikeudella kehyskuntia edustavat varajäsenet. Maakuntavaltuusto tarkisti hallintosääntöä 25.5.2021 siten, että maakuntahallituksen varajäsenillä on läsnäolo- ja puheoikeus maakuntahallituksen strategisesti merkittävässä kokouksissa Uudenmaan alueellisen edustavuuden turvaamiseksi maakuntavaltuuston määrittelemällä tavalla. Aiempaa käytäntöä on syytä jatkaa hallintosääntöön tehty täydennys huomioon ottaen.

Asian yksityiskohtainen selostus

Maakuntavaltuusto tarkisti hallintosääntöä 25.5.2021 § 10 siten, että siihen kirjattiin maakuntahallituksen varajäsenten läsnäolo- ja puheoikeus maakuntahallituksen strategisesti merkittävässä kokouksissa Uudenmaan alueellisen edustavuuden turvaamiseksi maakuntavaltuuston määrittelemällä tavalla. Lisäksi säännöstä täydennettiin siten, että maakuntahallituksen puheenjohtaja päättää, onko kyseessä strategisesti merkittävä kokous.

Strategisesti merkittäviksi kokouksiksi on aiemman käytännön mukaan katsottu muun muassa kaikki kokoukset, joissa käsitellään maakuntahallituksen valtuuston päätettäväksi esittämiä asioita kuten toimintaja taloussuunnitelma, toimintakertomus, maakuntakaavaprosessiin liittyvät selkeät päätökset sekä Uudenmaan kehittämistä koskevat ohjelma-asiakirjat.

Ottaen huomioon hallintosääntöön tehdyt tarkistukset, maakuntavaltuuston on tarkoituksenmukaista tarkentaa maakuntahallituksen varajäsenten läsnä- ja puheoikeutta maakuntahallituksen kokouksissa, jotta väkiluvultaan alle 100 000 asukkaan kuntien edustusmahdollisuudet varmistetaan toimivaksi osoittautuneen käytännön mukaisesti.

Päätösesitys:

Maakuntahallitus päättää esittää maakuntavaltuustolle, että ne hallituksen varajäsenet, jotka edustavat alle 100 000 asukkaan kuntia, tulee kutsua puhe- ja läsnäolo-oikeudella hallituksen strategisesti merkittäviin kokouksiin ja seminaareihin. Lisäksi heille tulee toimittaa sama päätöksentekoon liittyvä materiaali kuin varsinaisille jäsenillekin.

Lisätiedot:

Vastuujohtaja Ossi Savolainen
Asiantuntija Tero Suursalmi

Maakuntahallitus

19.08.2021

99

Lausunto Vihdin kunnalle Etelä-Nummelan osayleiskaavan ehdotuksesta

Maakuntahallitus 19.08.2021

612/06.02.00/2021

Tiivistelmä

Etelä-Nummela on Vihdin pääasiallinen kasvualue tulevana vuosikymmeninä. Etelä-Nummelan oikeusvaikutteisen osayleiskaavan tavoitteena on osoittaa suunnitteilla olevan Espoo-Salo-oikoradan mahdollistama Vihti-Nummelan asemapaikan ja asemansedun sekä Nummelan keskustan välisen alueen maankäyttö. Osayleiskaavassa määritellään alueen tieverkko, palvelurakenne sekä työpaikka- ja asuinrakentamisen yleispiirteinen mitoitus ja sijoittaminen.

Osayleiskaava on edennyt ehdotusvaiheeseen. Voimassa olevat maakuntakaavat ohjaavat osayleiskaavan laadintaa, sillä Vihdin kunnanvaltuuston hyväksymä Vihdin strateginen yleiskaava eikä myöskään maakuntavaltuuston Helsingin seudun vaihemaakuntakaava ole vielä lainvoimainen.

Osayleiskaavaehdotuksen ratkaisu on pääosin voimassa olevan maakuntakaavan mukainen, mutta jatkosuunnittelussa tulee ottaa huomioon seuraavat asiat:

- Uudenmaan liitto katsoo, että Esa-oikoradan toteuttamisen ja radan liikennöinnin ja asemapaikkojen sijoittamisen epävarmuus on otettava huomioon Etelä-Nummelan suunnittelussa ja toteuttamisessa. Alueen kehittämisessä on huomioitava maankäytön kehittämisen vaihtoehdot ja realismi siinä tilanteessa, ettei raideyhteys ja asema toteudukaan.
- Maakuntakaavan tiivistettävän alueen merkintä tulee ottaa paremmin huomioon aluetehokkuuksissa etenkin Nummelan keskustassa
- Nummelan nykyistä keskustaa ja tulevaa Vihti-Nummelan asemansedutua tulee kehittää omina kokonaisuuksinaan siten, että olemassa olevan keskustan kehittäminen on ensisijaista
- Alueella tulee säilyttää mahdollisimman paljon metsäalueita hiilinielujen sekä luonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi
- Kaupan mitoitus ja laatu tulee korjata osayleiskaavan kaavamääräyksiin voimassa olevan maakuntakaavan mukaisesti
- On varmistettava, ettei kaavaratkaisulla heikennetä alueen ekologisia yhteyksiä, jotka koskevat Kauhussuon-Kauhukallion maakunnallisesti arvokkaan luontoaluetta sekä Nuuksion laajan ydinalueen kytkeytymistä etelän suuntaan
- Työpaikka-alue jatkosuunnittelussa on tärkeää ottaa huomioon ympäristönsuojelulliset näkökulmat

- Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee kiinnittää erityistä huomiota alueen sujuvaan liityntäpysäköintiin sekä turvalliseen liikkumiseen joukkoliikenteen vaihtopysäkeille

Asian vireilletulo

Vihdin kunta pyytää Uudenmaan liitolta lausuntoa Etelä-Nummelan osayleiskaavan ehdotuksesta 30.6.2021 mennessä. Uudenmaan liitto on pyytänyt ja saanut lausunnonlehteen lisäaikaa 20.8.2021 saakka. Uudenmaan liitto on antanut Etelä-Nummelan osayleiskaavan valmisteluaineistosta 7.12.2020 toimiston lausunnon.

Asian taustat

Etelä-Nummelan osayleiskaavan suunnittelualue (13,5 km²) sijaitsee Vihdin kunnan eteläosassa Nummelan keskustan eteläpuolella rajoittuen Turun moottoritiehen, idässä valtatiehen 2 ja lännessä Hanko-Hyvinkää -rataan. Suunnittelualue on osaksi Vihdin kunnan ja osaksi yksityisessä omistuksessa.

Osayleiskaavatyön lähtökohtina ovat valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ja Uudenmaan lainvoimaiset maakuntakaavat sekä Helsingin seudun kuntien MAL-sopimukset ja -suunnitelmat. Lisäksi lähtökohtina ovat Vihdin kunnan aiemmin hyväksytyt kehityskuvat sekä koko kunnan kattava strateginen yleiskaava, joka on kunnanvaltuuston päätöksellä hyväksytty kesäkuussa 2020 ja oikaisukehotuksen edellyttämien toimenpiteiden jälkeen uudelleen syyskuussa 2020. Kaava ei ole vielä lainvoimainen ja siksi voimassa olevat maakuntakaavat ohjaavat osayleiskaavan laadintaa. Alueen maankäyttö kytketään uuden Espoo-Salo oikoradan raideliikenneyhteyden ja aseman suunnitteluun. Etelä-Nummelan kasvu nojautuu lähivuosisikymmeninä erityisesti raideyhteyteen.

Eteläisen Nummelan aluetta koskeva osayleiskaavatyö on aloitettu jo vuonna 2004. Kunnanvaltuuston vuonna 2013 hyväksymä Nummelan eteläosien osayleiskaava kumottiin valituksen perusteella. Alueen osayleiskaavoitus on aloitettu uudestaan vuonna 2019. Kaavan valmisteluaineisto oli nähtävillä syyskuussa 2020. Uudenmaan liitto antoi toimiston lausunnon 7.12.2020 kaavan valmisteluvaiheessa. Uudenmaan liitto katsoi lausunnoissaan muun muassa, että jatkosuunnittelussa tulee kiinnittää erityistä huomiota Etelä-Nummelan ja Nummelan välisen alueen riittävän tehokkaan ja kestävästi yhdyntäsuunnittelun kehittämiseen mahdollistamiseen, mikä tukee joukkoliikenteen järjestämistä. Uudenmaan liitto kuitenkin piti epärealistisena, että Nummelan keskusta ja Vihti-Nummelan asemapaikka kasvavat kiinni toisiinsa keskustamaisena rakenteena.

Osayleiskaava on edennyt ehdotusvaiheeseen. Samaan aikaan osayleiskaavan kanssa on laadittu Etelä-Nummelan työpaikka-alueen asemakaavaa, jonka kaavaehdotuksesta Uudenmaan liitto on antanut kesällä 2021 toimiston lausunnon.

Linkki kaava-aineistoon Vihdin kotisivulla: [Kaava 0267, Etelä-Nummelan osayleiskaava - Vihti](#)

Kaavatilanne

Maakuntakaava

Uudenmaan liitto on laatinut Uusimaa-kaava 2050 kokonaisuuden, joka koostuu Helsingin seudun, Itä- ja Länsi-Uudenmaan vaihemaakuntakaavoista. Vihti kuuluu Helsingin seutuun, joten Helsingin seudun vaihemaakuntakaavan tullessa voimaan se ohjaa kunnan yleiskaavoitusta.

Helsingin seudun vaihemaakuntakaava on hyväksytty Uudenmaan maakuntavaltuustossa 25.8.2020. Uudenmaan maakuntahallitus päätti hyväksyä Helsingin seudun vaihemaakuntakaavan voimaantulon 7.12.2020 pidetyssä kokouksessa. Kaavasta tehtyjen valitusten vuoksi Helsingin hallinto-oikeus on määrännyt välipäätöksillään 22.1.2021 Helsingin seudun vaihemaakuntakaavan ja muut Uusimaa-kaavan kokonaisuuteen kuuluvat seutujen kaavat täytäntöönpanokieltoon. Toistaiseksi voimassa olevat maakuntakaavat ohjaavat yksityiskohtaisempaa suunnittelua ja muuta viranomaistoimintaa.

Voimassa olevissa maakuntakaavoissa aluetta koskevat seuraavat merkinnät:

- keskustatoimintojen alue
- taajamatoimintojen alue
- tiivistettävä alue
- taajamatoimintojen tai työpaikka-alueiden reservialue
- seudullisesti merkittävän vähittäiskaupan suuryksikkö
- Espoo-Salo-oikoradan linjaus
- yhdyskuntateknisen huollon alue
- siirtoviemäriin ohjeellinen linjaus
- 110 kv:n ja 400 kv:n voimalinjojen johtokäytävät
- viheryhteystarve-merkintä
- ohjeellinen 110 kV:n voimajohtolinjaus

Yleiskaavat

Vihdin kunta on laatinut koko kunnan alueelle oikeusvaikutteisen strategisen yleiskaavan. Kaava on hyväksytty kunnanvaltuustossa 21.9.2020. Kaava ei ole valituskäsittelyiden vuoksi vielä lainvoimainen.

Asemakaavat

Suunnittelualue on asemakaavoitettu pohjoisilta osin. Alueella on vireillä Etelä-Nummelan, Hiidenlaakson ja Huhmarin työpaikka-alueiden työpaikka-alueiden asemakaavoitukset. Alueen keskiosassa Ridalinmetsässä on vireillä useita asuinalueiden asemakaavoja.

Ehdotus lausunnoksi

Yleistä

Maakuntakaava on ohjeena laadittaessa ja muutettaessa yleiskaavaa ja asemakaavaa sekä ryhdyttäessä muutoin toimenpiteisiin alueiden käytön järjestämiseksi. Koska osayleiskaava-alueella ei ole voimassa oikeusvaikutteista yleiskaavaa eikä Helsingin seudun vaihemaakuntakaava ole myöskään vielä lainvoimainen, suunnittelua ohjaa voimassa oleva maakuntakaava.

Koska kaava on edennyt ehdotusvaiheeseen ja Helsingin seudun vaihemaakuntakaava on toistaiseksi täytäntöönpanokiellossa, peilataan lausunnossamme kaavaratkaisua pääosin voimassaoleviin maakuntakaavoihin.

Osayleiskaavan periaatteet ja alueen kehittämistavoitteet ovat pääosin voimassa olevan maakuntakaavan mukaisia. Myös

osayleiskaavaehdotuksessa osoitetut aluevaraukset ovat pääosin voimassa maakuntakaavan mukaisia. Myös Helsingin seudun vaihemaakuntakaavan keskeisiä mm. ympäristöselvityksiin tukeutuvia ratkaisuja sekä uusimpia ESA-radan selvityksiä on sovellettu osayleiskaavaratkaisuun.

Väestön kehitys

Kaavaselostuksen mukaan vuonna 2050 kaava-alueen asukkaiden lukumääräksi arvioidaan noin 14 500 - 17 500 ja uusien työpaikkojen lukumääräksi noin 3000. Nykyisin alueella asuu noin 3800 asukasta. Uusista asukkaista vähintään 10 500 sijoittuu 1,5 kilometrin maksimietäisyydelle raideliikenteen Vihti-Nummelan asemapaikasta. Suunnittelualueen väestöennustetta on hieman tarkistettu maltillisemmaksi valmisteluvaiheesta. Alueen väestöennuste on silti edelleen optimistinen ja toteutuminen epärealistista, vaikka Etelä-Nummela on Vihdin pääasiallinen kasvualue yhdessä Nummelan keskustan kanssa.

Uudenmaan liiton teettämien väestöprojektioiden (2017 ja 2021) sekä niiden pohjalta laaditun Lännen ratakäytävien (Rantarata ja ESA-rata) maankäytön tarkastelu ja vaikutusten arviointi -selvityksen (Uudenmaan liitto 2020) mukaan Vihdin kasvu jäisi kunnan omia ennusteita maltillisemmaksi.

Osayleiskaavan vaikutusten arvioinnissa on tunnistettu alueen vahvuudet, kuten alueen edullinen logistinen sijoittuminen seudullisesti ja valtakunnallisestikin. Vihdistä ja Etelä-Nummelasta pendelöidään jo nyt töihin pääkaupunkiseudulle. Joukkoliikenteen parantamiseen on hyvät edellytykset. Osayleiskaavan monipuolinen taajamarakenne tavoittelee kestävän kehityksen mukaisesti asumisen, työpaikkojen, palvelujen ja virkistyksen kokonaisuutta, jolloin liikkumistarpeita voidaan vähentää.

Vaikutusten arvionnissa on tunnistettu myös haasteet: mm. rata- ja asemapäätöksen epävarmuus; jos asemaa tai pysäkkiä ei toteuteta, pohja alueen toteutumiseen osayleiskaavassa esitetyllä tavalla häviää. Vasta ratasuunnitteluvaiheessa tullaan päättämään IC-junien asemat. Päätöksellä on suuri vaikutus Etelä-Nummelan maankäytön kehittämiseen. Keskittäminen Nummelan keskustan ja Etelä-Nummelan alueisiin voi aiheuttaa kunnan muihin osiin liian heikkoa kehitystä palveluiden syntymisen ja kestävän liikkumisen järjestämisen kannalta, kun väestöä ei riitä muualle. Alue voi myös jäädä irralliseksi nykyisestä taajamarakenteesta, vaikka aseman seutu on suhteellisen lähellä Nummelan keskustaa. Kahden läheisen keskusta-alueen riittävä palvelutarjonta voi olla haasteellista toteuttaa. Vaikutusten arvioinnissa on tuotu esille, että alueen haasteena on löytää alueen suunnittelussa ne vetovoimatekijät, jotka ovat toimivia vielä kymmenien vuosien päästäkin, ja joilla Etelä-Nummela pystyy erottumaan muista radanvarsikeskuksista niin ESA-radan varressa kuin muissakin pääkaupunkiseudun kehyskunnissa.

Uudenmaan liiton Lännen ratakäytävien selvityksen vaikutusten arvioinnin mukaan riskinä on, että uusien asemanseutujen hitaasti kehittyvän palvelutason myötä asemanseudut eivät muodostu vetovoimaisiksi. Väestömäärän kasvun hitauden vuoksi myös lähiliikennepalvelutaso ei kehity tarpeeksi nopeasti. Alueet voivat olla pitkään henkilöautoilun varassa ja ne voivat jäädä enemmän lähiömäisiksi

asuinalueiksi kuin dynaamisiksi asemanseutukeskuksiksi. Selvityksen johtopäätöksissä todettiin myös, että ESA-radnan varrelle suunniteltujen asemanseutujen profilointi on hyvin tärkeää, sillä kaikki radnan varren kunnat tavoittelevat huomattavaa väestönkasvua asemille ja sen lähiympäristöön.

Uudenmaan liitto katsoo, että Esa-oikoradan toteuttamisen ja radnan liikennöinnin ja asemapaikkojen sijoittamisen epävarmuus on otettava huomioon Etelä-Nummelan suunnittelussa ja toteuttamisessa. Alueen kehittämisessä on huomioitava maankäytön kehittämisen vaihtoehdot ja realismi siinä tilanteessa, ettei raideyhteys ja asema toteudukaan.

Osayleiskaavan aluevaraukset

Yhdyskuntarakenne

Osayleiskaava-alue on suurimmalta osalta osoitettu **voimassa olevassa maakuntakaavassa taajamatoimintojen aluevarausmerkinnällä**, jolle on osoitettu lisäksi *tiivistettävän alueen* kehittämisperiaatemerkintä sekä osin *taajamatoimintojen ja työpaikka-alueiden reservialueen kehittämisperiaatemerkinnällä*.

Uudenmaan liitto on luonnosvaiheessa lausunut, että osayleiskaavassa esitetyt väljät asuinrakentamisen alueet, jotka ovat jo osittain asemakaavoitettu ja toteutuneet, eivät edistä yhdyskuntarakenteen kehittymistä muuta aluetta tehokkaammin rakennettavana alueena. Tällöin myös joukkoliikenteen toteuttaminen alueella voi olla taloudellisesti mahdotonta. Voimassa olevassa maakuntakaavassa tiivistettäväksi osoitetun alueen sijainti Etelä-Nummelan tulevassa yhdyskuntarakenteessa on keskeinen ja alueen rakentamisen tehokkuus tulee olla sen mukaista.

Uudenmaan liitto toistaa aikaisemmin lausumaansa, että maakuntakaavan tiivistettävän alueen merkintä tulee ottaa paremmin huomioon aluetehokkuuksissa etenkin Nummelan keskustassa. Kun rakentamisen alueita tiivistetään ja tehostetaan, voidaan säilyttää mahdollisimman paljon metsäalueita hiilinieluinä ilmastonmuutoksen hillinnässä ja sopeutumisessa sekä luonnon monimuotoisuuden turvaamisessa.

Alueilla, joilla kasvun ennustetaan olevan hidasta tai trendit kääntyvät laskuun, on tärkeää tehdä valintoja siitä, mihin vähäistä kasvua suunnataan sekä pohtia tarkkaan uusia avauksia ja rajata niiden kustannuksia. Myös kaavaselostuksessa kerrotaan, että jos raideyhteys ei toteudu, kaavaratkaisu tulee toimimaan esitettyä suppeampana, mutta kuitenkin kaavan periaatteiden mukaisesti ohjaamalla kasvua yhdyskuntarakenteellisesti edullisimmille paikoille.

Uudenmaan liitto toistaa myös luonnosvaiheessa lausumaansa, että on epärealistista, että Nummelan keskusta ja Vihti-Nummelan asemapaikka kasvavat kiinni toisiinsa keskustamaisena rakenteena. On resurssiviisasta kehittää ensijaisesti Nummelan olemassa olevaa keskustaa ja sen lähiympäristöä. Asemanseutua on järkevää lähteä kehittämään omana kokonaisuutenaan vasta sitten, kun päätös asemasta ja radasta saadaan. Uudenmaan liitto katsookin, että on hyvä, että osayleiskaavassa aseman ympäristö tulee

kaavoitettavaksi vasta sitten, kun ESA-radasta ja asemasta on tehty sitova toteuttamispäätös.

Asemanseudut

Vihti-Nummelan asemanseutu on osoitettu voimassa olevassa maakuntakaavassa taajamatoimintojen alueena, jolla on lisäksi osittain tiivistämistrasteri ja osittain taajamatoimintojen tai työpaikka-alueiden reservialue-merkintä. Voimassa olevat maakuntakaavan merkinnät mahdollistavat kaavan raideyhteyden ja Vihti-Nummelan aseman. Maakuntakaavassa ei osoiteta raideliikenteen asemia.

Vireillä olevan Espoo-Salo oikoradan yleissuunnitelman yhteydessä Vihdin varsinaiseksi aseman paikaksi on tarkentunut Vihti-Nummelan (aikaisemmin käytetty Höytiönnummi-nimeä) aseman alue. Voimassa olevassa maakuntakaavassa vielä osoitettu Huhmarin asemanseutu on tarkentunut ESA-radän yleissuunnitelmassa pelkästään asemavaraukseksi.

Uudenmaan liitto katsoo, että radan yleissuunnitelmassa tarkentunut Vihti-Nummelan aseman sijainti osittain maakuntakaavan reservialueella on perusteltua.

Kauppa

Uudenmaan liitto toistaa aikaisemmin luonnosvaiheessa lausumaansa, että osayleiskaavassa tulee ottaa huomioon voimassa olevan maakuntakaavan kaupan seudullisuuden koon alarajat, kaupan laatu ja määrä kaavan määräyksissä.

Työpaikka-alueet

Uudenmaan liitto on antanut lausunnon Vanhan Turuntien eteläpuolelle sijoitetun Etelä-Nummelan työpaikka-alueen asemakaavaehdotuksesta kesällä 2021. Uudenmaan liitto totesi lausunnossaan, että vaikka alue on työpaikka-alueen reservialuetta, joka tulee toteuttaa maakuntakaavan tavoitevuoden loppupuolella, kunta on perustellut alueen toteuttamisen aikataulun. Alueen toteuttaminen vaatii muun muassa ympäristölupia.

Uudenmaan liitto toistaa luonnosvaiheessa lausumaansa: jatkosuunnittelussa on tärkeää ottaa huomioon alueen ympäristön erityispiirteet, jottei heikennetä luonnon arvoja sekä alueen ja seudun vesitasapainoa ja voidaan minimoida eri toimintojen aiheuttamat ympäristöriskit ja kehittää niille torjuntakeinot.

Liikenne ja liikkuminen

Kaavaratkaisussa on mukana Espoo–Salon oikorata ja Etelä-Nummelan asema. Espoo–Salon oikoradan toteutuessa tavoitteena on, että Helsinki–Turku IC-junat pysähtyvät Lohjan Lempolassa tai Vihti-Nummelassa noin kerran tunnissa. Tavoitteena on, että Helsinki – Lohja - lähijunat kulkevat ruuhka-aikoina noin puolen tunnin välein pysähtyen mm. Vihti-Nummelassa. Länsi-Uudenmaan liikennejärjestelmäsuunnitelman tavoitteen mukaan Espoo–Salon oikoradan rakentaminen alkaa vuoteen 2030 mennessä. Espoo–Salon

oikorata ei ole mukana Väyläviraston valtion väyläverkon investointiohjelman luonnoksessa (2.7.2021) hankkeissa vuosille 2022–2029. Espoo–Salooikoradasta ratalain mukainen ratasuunnitelman valmistelu on aloitettu vuoden 2021 alussa.

Kaava mahdollistaa kaavaratkaisun toteutumisen supistettuna, mikäli Espoo–Salooikorata ei toteudu. Kaavaselostuksen mukaisesti tällöin kaavan liikenteellisiä tavoitteita ei todennäköisesti saavuteta, mutta tässä tapauksessa myös asukasluvun ja työpaikkojen kasvuvauhti on maltillisempaa.

Kaavaratkaisun liikenne-ennusteen mukaisilla vuoden 2050 liikennemäärillä valtatie 2 rampit sekä seututien 110 liittymät vaativat kehittämistä joko kiertoliittymiksi tai valo-ohjatuiksi liittymiksi lisäkaistoin.

Uudenmaan liitto toteaa, että kaavan liikenneratkaisu tukee aseman toteutumista Vihti-Nummelaan Espoo–Salooikoradan toteutuessa. Selostuksessa on kuvattu selkeästi liikenteen vaiheittain toteutumisen mahdollisuudet kulkumuodoittain. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee joukkoliikenteelle ja vaihtopysäkeille varata reitit, joilla voidaan vaihtaa sujuvasti joukkoliikennemuodosta ja -linjastosta toiseen. Sekä aseman että Nummelan keskustan matkakeskusten yhteyteen tulee yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa varata riittävät alueet liityntäpysäköintiin sekä järjestää lyhyet ja turvalliset reitit pysäkeiltä liityntäpysäköintialueelle sekä pysäkkiparien välille. Mikäli Espoo–Salooikorata ei toteudu, tulee Nummelan keskustan matkakeskukseen panostaa huomattavasti enemmän kuin Espoo–Salooikoradan aseman matkakeskuksen mahdollistamassa tilanteessa.

Ympäristön erityisarvot ja viherrakenne

Osayleiskaava lähtökohdissa luontoa on käsitelty erittäin suppeasti. Luontoselvitysten tietoja on kuitenkin selostuksessa kuvattu suhteessa yleiskaavaratkaisuun. Uusimaa-kaavassa alueelle osoitettu Kauhussuon-Kauhukallion uusi suojelualuemerkintä on tunnistettu yleiskaavan selvityksissä maakunnallisesti arvokkaaksi ja on yleiskaavassa osoitettu luonnonsuojelualueena. Voimassa olevassa maakuntakaavassa kaava-alueelle osoitettu viheryhteystarve on sijainniltaan yleispiirteinen. Ekologisen verkoston kytkeytyvyyteen voivat vaikuttaa nekin viheryhteystarvemerkinän läheiset alueet, joille yhteyttä ei erikseen ole osoitettu.

Yleiskaava-alueella on ekologista merkitystä Nuuksion laajan ydinalueen kytkeytymiselle etelän suuntaan (Uudenmaan ekologiset verkostot Zonation-analyysien perusteella, Uudenmaan liitto 2018) sekä myös kaava-alueeseen kuuluvan Kauhussuon-Kauhukallion maakunnallisesti arvokkaan luontoalueen kytkeytyvyydelle, etenkin ilmaston muuttuessa. Tämän huomioon ottamiseen on syytä varautua kunnan kaavoituksessa kaavaehdotuksessa esitettyä laajemmin. Viheryhteydet on kuvattu yleiskaavan kaavaselostuksessa ja ne jätetty kaavassa rakentamattomiksi alueiksi sekä lisäksi niitä ohjataan yleismääräyksellä. Rakentamattomiksi osoitettujen alueiden leveys ei kuitenkaan vastaa maakunnallisen tason ekologista merkitystä, vaan etenkin eteläosissa kaava-alueella on osoitettu muuttuvaa maankäyttöä liikaa suhteessa yhteyden sijaintiin. Kaava-ehdotuksen ratkaisu ei siten

turvaa maakunnallisen tason ekologista yhteyttä kaava-alueella. Sen ylläpito ja vahvistaminen jäisi viereisille alueille ja myös yli kuntarajan ratkaistavaksi.

Uudenmaan liitto katsoo, että kunnan kaavoituksessa tulee ottaa huomioon ekologiset yhteydet ja verkosto kaavaehdotuksessa esitettyä laajemmin.

Virkistys

Maakuntakaavoissa ei ole osayleiskaava-alueelle osoitettu virkistysalueita. Taajamatoimintojen alueita koskee kuitenkin suunnittelumääräys, jonka mukaan yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on turvattava riittävät ulkoilu- ja virkistysmahdollisuudet sekä pyöräily- ja jalankulkuyhteydet seudullisille virkistysalueille.

Voimassa olevassa maakuntakaavassa on kaava-alueelle osoitettu viheryhteystarpeita, joiden suunnittelumääräys edellyttää muun muassa yhteyden säilymistä tai toteutumista tavalla, joka turvaa virkistys- ja ulkoilumahdollisuudet.

Nummelan harjua seuraava yhteystarvemerkintä jää pääosin kaava-alueen ulkopuolelle, joskin merkinnän sijainti on yleispiirteinen. Muut maakuntakaavan viheryhteystarpeet sijoittuvat osayleiskaavan länsiosaan, jossa ne on huomioitu virkistysalueina sekä maa- ja metsätalousvaltaisena alueena.

Kaavaehdotuksessa virkistysalueet ja ulkoilureitit tukevat hyvin maakuntakaavan tavoitteita yhtenäisestä, riittävästä ja hyvin saavutettavasta virkistysalueverkostosta. Kaavaehdotuksen yleismääräyksellä on huomioitu lähivirkistysalueiden toteuttamisen ajoitus suhteessa asuntorakentamiseen. Kaavaehdotuksen virkistysalueet painottuvat asuinalueiden lähelle. Virkistysalueet myös yhdistävät Etelä-Nummelan ja Nummelan keskustat, jolloin ne edistävät keskustojen välistä liikkumista kävellen ja pyöräillen.

Pohjavedet

Osayleiskaava-alueella sijaitsee maakuntakaavassa osoitettu pohjavesialue (Nummelanharjun pohjavesialue), joka on määritelty vedenhankinnan kannalta tärkeäksi. Maakuntakaavan pohjavesialueen ominaisuusmerkintä ilmaisee alueen erityisominaisuutta ja määräyksessä on kiinnitetty huomiota vesilähteiden suojeluun. Tavoitteena on turvata pohjaveden laadullinen tila ja antoisuus edistämällä vesivarojen kestävää käyttöä ja estämällä pohjavesien pilaantumista. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee rakentamista ja muuta maankäyttöä ohjata siten, että ei vaaranneta pohjaveden laatua ja määrää.

Osayleiskaavassa on pohjavesialueelle annettu kaavamerkintä ja sitä koskevat asianmukaiset kaavamääräykset. Osayleiskaavakartalta pohjavesialueen kaavamerkintää ei Nummelanharjun pohjavesialueen osalta kuitenkaan erota. Nummelanharjun pohjavesialueelle on osoitettu osayleiskaavassa Tuotantotoiminnan ja varastoinnin aluetta koskeva aluevarausmerkintä. **Toimintojen yhteensovittamiseksi alueen pohjavesialueen arvojen kanssa, olisi pohjavesialueen merkintä syytä erottaa kaavakartalta.**

Vesihuolto

Voimassa olevassa maakuntakaavassa suunnittelualueelle on osoitettu Vihdin nykyisen vedenpuhdistamon alue yhdyskuntateknisen huollon alueena. Kaavassa on varauduttu myös Vihdin jätevesien käsittelyn tulevaisuuden ratkaisuun osoittamalla ohjeellinen siirtoviemäriin linjaus Vihdin Kirkonkylältä Espoon Blominmäen jätevedenpuhdistamolle. Ohjeellinen linjaus perustui kaavan laadintaan aikaan valmistuneeseen Karkkilan ja Vihdin jätevesien käsittelemisestä tehtyyn selvitykseen. Voimassa olevan maakuntakaavan valmistumisen jälkeen Vihdin jätevesien käsittelystä on tehty useampia selvityksiä, mutta ratkaisua mahdollisesta uudesta puhdistamosta tai siirtoviemäristä ei ole vielä tehty. Vihdin osayleiskaavan ratkaisu perustuu uusimpiin selvityksiin ja mahdollistaa sekä uuden vedenpuhdistamon sekä ylikunnallisen siirtoviemäriin ratkaisun.

Uudenmaan liitto katsoo, että osayleiskaavan ratkaisussa on otettu huomioon voimassa olevan maakuntakaavan jätevesihuollon ratkaisu, ja se on myös vaihemaakuntakaavan mukainen.

Ilmastovaikutusten arviointi

Ilmastovaikutusten osalta huomio kannattaa kiinnittää ennen kaikkea liikkumisesta ja lämmityksestä aiheutuviin päästöihin sekä hiilinielujen osalta maankäytön muutoksiin. Näihin liittyviä, kaavassa esitetystä aluerakenteesta johtuvia haasteita on avattu hyvin selostuksessa. Rakentamisen aikaisilla valinnoilla voidaan osaltaan vaikuttaa kaava-alueen päästötaseeseen tosin vaikutus rakentamisen kokonaispäästöihin on kuitenkin melko maltillinen.

Kaava-alueen ottaminen rakentamiskäyttöön pienentää Uudenmaan metsien muodostamaa hiilinielua. Päästötasetarkastelussa tämä pitäisi huomioida kasvihuonekaasutasetta heikentävänä tekijänä. Rakentamisen ulkopuolelle jääviä luonnonalueita ei tulisi käsitellä rakennetun alueen päästötaseen kompensoivana hiilinieluna, sillä ne eivät ole lisäisiä kunnan päästötaseeseen nähden. Uudenmaan vähäisten hiilinielujen säilyttämisen näkökulmasta keskeistä olisi minimoida metsämaan ottamista rakentamiskäyttöön.

Liikenteen päästöjen osalta huomio kiinnittyy ennen kaikkea arkiliikkumiseen. Tässä suhteessa Uudenmaan liiton lausunnoissaan esittämät huolet kahden keskustan yhteen nivoutumisesta ovat keskeisiä niin asiointiliikenteen, kuin työpaikkaliikenteenkin osalta. Asemanseudun kävelykeskusta toteutuu toimivasti vain, mikäli alueen palvelurakenne vastaa riittävällä tasolla asukkaiden tarpeisiin. Keskusten väliset etäisyydet ja etäisyydet alueen reunalle sijoittuviin työpaikka-alueisiin ovat haastavat kevyen liikenteen näkökulmasta, ja kuten selostuksessa todetaan, myös liityntäliikenteestä merkittävä osa tullaan tekemään henkilöautoilla. Henkilöauto on kilpailukykyinen myös pääkaupunkiseudulle suuntautuvilla työssäkäyntimatkoilla raideyhteyden mahdollisesta toteutumisesta huolimatta, kun huomioidaan koko matkaketjuun kuluva aika vaihtoineen.

Uudenmaan liitto katsoo, että yleiskaavaehdotukseen tulee tehdä lausunnossa esitetyt täydennykset ja tarkennukset ennen kuin se voidaan viedä hyväksymiskäsittelyyn.

Päätösesitys:

Maakuntahallitus päättää

- antaa edellä esitetyn ehdotuksen mukaisen lausunnon
- tarkastaa pöytäkirjan tämän pykälän osalta kokouksessa.

Lisätiedot:

Vastuujohtaja Paula Autioniemi
Asiantuntijat Ilona Mansikka, Heli Vauhkonen

Täytäntöönpano:

Vihdin kunta

Liitteet

Liite [1] Etela Nummelan OYKehdotus LausunnonLiite1
Liite [2] Etela Nummelan OYKehdotus LausunnonLiite2

Oheismateriaali

UML Tston lausunto Etelä-Nummela OYK luonnos, 7.12.2020

Maakuntahallitus

19.08.2021

100**Lausunto Kirkkonummen kuntakeskuksen 2. vaiheen osayleiskaavan ehdotuksesta**

Maakuntahallitus 19.08.2021

602/06.02.00/2021

Tiivistelmä

Kirkkonummen kuntakeskuksen 2. vaiheen osayleiskaavan tarkoituksena on ratkaista kuntakeskuksen pohjoisosan kehittämisen suuntaviivat. Tavoitteena on toteuttaa suunnittelualueelle kuntakeskustaa täydentävää pientaloasumista sekä asukkaita palvelevia toimintoja, kuten virkistysmahdollisuuksia.

Uudenmaan liitto on antanut lausunnon kaavaluonnoksesta. Kaavaehdotuksessa on otettu huomioon luonnosvaiheen lausunnossa esiin nostetut asiat ja kaavaratkaisua on muutettu ja tarkistettu oikeaan suuntaan. Merkittävimpinä muutoksina on poistettu Ingelsinmäen tieyhteys alueen itäosassa sekä tien varrelle suunniteltu tehokas rakentaminen Humaljärven eteläpuolelle.

Yleiskaavaehdotus on pääosin maakuntakaavan mukainen, mutta jatkosuunnittelussa tulee ottaa seuraavat asiat huomioon:

- Nuuksion, Meikon ja Porkkalanniemen luontoalueiden ja niiden välisten merkittävien yhteyksien huomioon ottamiseen, turvaamiseen ja toteuttamiseen on varauduttava kunnan kaavoituksessa kaavaehdotuksessa esitettyä laajemmin.
- On varmistettava, ettei itä-länsisuuntaista ekologista yhteyttä heikennetä Humaljärven eteläpuolella rantarakentamisella ja Volsintien varren asuntorakentamisella.
- Kunta on tehnyt strategiset linjaukset maankäytön kehityskuvassa ja kaavoitusohjelmassaan pientaloasumisen lisäämisestä. Pientaloasumisen sijoittamisessa tulee kuitenkin huomioida hiilinielujen säilyminen, metsä- ja peltoalueiden yhtenäisyys sekä rantojen säilyttäminen mahdollisimman laajasti virkistyskäytössä.
- Jatkosuunnittelussa on huolehdittava toimivista ja turvallisista liikenneyhteyksistä keskustaan.

Asian vireilletulo

Kirkkonummen kunta pyytänyt Uudenmaan liitolta lausuntoa Kuntakeskuksen 2. vaiheen osayleiskaavan ehdotuksesta 16.7.2021 mennessä. Uudenmaan liitto on pyytänyt ja saanut lisäaikaa lausunnolle 20.8.2021 asti.

Uudenmaan liitto on antanut osayleiskaavan luonnoksesta lausunnon 14.3.2016. Luonnosvaiheen lausunnossa todettiin, että vaikka kaavaluonnoksen maankäyttöratkaisut ovat pääosin maakuntakaavan mukaisia, voimassa olevan maakuntakaavan valkoiselle alueelle osayleiskaavan pohjoisosaan osoitetaan asuinrakentamista, mikä

hajauttaa yhdyskuntarakennetta ja pirstoo yhtenäisiä metsäalueita. Kuntakeskus 2. vaiheen täydennysrakentamista tulisi sijoittaa suunnittelualueen etelä- ja keskiosiin, voimassa olevien maakuntakaavojen taajamatoimintojen alueelle.

Asian taustat

Suunnittelualue (noin 1000 ha) sijaitsee Kirkkonummen kuntakeskuksen pohjoispuolella. Kaavan pääasiallisena tavoitteena on kehittää kuntakeskusta lisäämällä monipuolista asuinrakentamista. Suunnittelualueella asuu nykyisin noin 1300 asukasta. Pääosin suunnittelualue on yksityisomistuksessa. Kaavan tavoitevuosi on 2050 ja kaava mahdollistaa suunnittelualueelle noin 3700 – 4000 uutta asukasta.

Osayleiskaavan kaavaratkaisut perustuvat Helsingin seudun maankäytön suunnitelmaan (MASU), Kirkkonummen maankäytön kehityskuvaan 2040 ja 2060 sekä Kuntakeskuksen kehityskuvaan 2040 sekä maakuntakaavojen maankäyttö- ja suunnitteluperiaatteisiin.

Ehdotusvaiheessa kaavakarttaa, kaavamerkintöjä ja -määräyksiä sekä kaavaselistusta on tarkennettu ja vaikutusten arviointi laadittu lisäselvitysten sekä saadun palautteen perusteella.

Linkki kaava-aineistoon Kirkkonummen kotisivulla:
[Kuntakeskuksen 2. vaiheen osayleiskaava-Kirkkonummi](#)

Kaavatilanne

Maakuntakaava

Maakuntavaltuusto on hyväksynyt **Helsingin seudun vaihemaakuntakaavan** 25.8.2020. Kaavasta tehtyjen valitusten vuoksi Helsingin hallinto-oikeus on määrännyt välipäätöksillään Helsingin seudun vaihemaakuntakaavan ja muut Uusimaa-kaavan kokonaisuuteen kuuluvat seutujen kaavat täytäntöönpanokieltoon. Toistaiseksi voimassa olevat maakuntakaavat ohjaavat yksityiskohtaisempaa suunnittelua ja viranomaistoimintaa.

Voimassa olevista maakuntakaavoista suunnittelualueetta koskevat seuraavat merkinnät: (kts liitekartta)

- taajamatoimintojen alue
- valkoinen alue
- luonnonsuojelualue, Natura- 2002-alue
- virkistysalue
- geologinen muodostuma
- pohjavesialue
- vedenhankinnan kannalta arvokas pintavesialue
- ulkoilureitti
- viheryhteystarve
- 110 V voimajohto
- maakunnallisesti merkittävä kulttuuriympäristö

Vaikka uusi maakuntakaavakokonaisuus, Uusimaa-kaava 2050 on laadittu aikaisempia maakuntakaavoja strategisemmaksi ja yleispiirteisemmäksi, voimassa olevien maakuntakaavojen sekä Uusimaa-kaava 2050/ Helsingin seudun vaihemaakuntakaavan kaavamerkinnät ovat suunnittelualueella säilyneet keskenään pääosin samanlaisina. Merkittävimpiä eroja kaavojen välillä ovat viheryhteystarpeen sekä taajamatoimintojen alueen ja ns. valkoisten alueiden merkintöjen ja suunnittelumääräysten muutokset.

Osayleiskaavassa on otettu huomioon myös Uusimaa-kaavan 2050 päätavoitteet ja periaatteet, joita ovat kasvun kestävä ohjaaminen ja alueiden välinen tasapaino, ilmastonmuutokseen vastaaminen sekä luonnon ja luonnonvarojen kestävä käyttö, hyvinvoinnin ja vetovoimaisuuden lisääminen sekä kestävä kilpailukyky. Helsingin seudun vaihemaakuntakaavan yhteydessä on päivitetty ympäristöä koskevia selvityksiä, kuten maakunnalliset ekologiset yhteydet, jotka on otettu huomioon osayleiskaavaehdotuksessa.

Yleiskaavat

Kirkkonummen yleiskaavassa YK 2020:ssa, joka tuli lainvoimaiseksi vuonna 2000, suunnittelualueelle on osoitettu yritystoimintojen ja asumisen alue, Meikon luonnonsuojelualue, vesialue ja muilta osin alue on maa- ja metsätalousaluetta. Alueen eteläpuolella on voimassa Kuntakeskus 1.vaiheen osayleiskaava.

Asemakaavat

Alueen eteläosassa sijaitsevat Neidonkallion ja Gesterbyn asuinalueet on asemakaavoitettu.

Ehdotus lausunnoksi

Maakuntakaava on ohjeena laadittaessa ja muutettaessa yleiskaavaa ja asemakaavaa sekä ryhdyttäessä muutoin toimenpiteisiin alueiden käytön järjestämiseksi.

Koska kaava on edennyt ehdotusvaiheeseen ja Helsingin seudun vaihemaakuntakaava on toistaiseksi täytäntöönpanokiellossa, peilataan lausunnossamme kaavaratkaisua pääosin voimassa oleviin maakuntakaavoihin.

Yleistä

Uudenmaan liitto katsoo, että kaavaehdotukseen tehdyt muutokset ja tarkennukset luonnosvaiheen jälkeen ovat hyviä ja kannatettavia. Osayleiskaavaehdotuksessa osoitetut aluevaraukset ovat pääosin voimassa olevan maakuntakaavan mukaisia. Kaavaratkaisussa on otettu soveltuvin osin myös huomioon hyväksytyt mutta ei vielä lainvoimainen Helsingin seudun vaihemaakuntakaava. Osayleiskaavassa on sovitettu maankäytön tavoitteet pääosin hyvin yhteen maankäyttö- ja rakennuslain ja maakuntakaavan suunnitteluperiaatteiden sekä alueen erityispiirteiden kanssa.

Yhdyskuntarakenne

Kaavaselostuksen mukaan uusi, tehokkaimmin toteutettava asuinrakentaminen sijoitetaan osayleiskaava-alueen eteläosaan ja Volsintien varrelle pääosin voimassa olevan maakuntakaavan mukaiselle taajamatoimintojen alueelle sekä kuntataloudellisesti toteuttamiskelpoisille alueille. Asuinrakentamisen ohjaaminen taajama-alueille tukeutuu olemassa olevaan infrastruktuuriin ja eheyttää vallitsevaa hajanaista yhdyskuntarakennetta. Osayleiskaavassa osoitetaan lisäksi monipuolisesti rakentamismahdollisuuksia eri asumistyypeille: sekoittuneita, verraten tehokkaita pien- ja kerrostaloalueita (A), tiiviitä pientaloalueita (A ja AP), omakotialueita (AP ja AO) sekä maaseutuasumista (AO ja AM). Luonnosvaiheeseen verrattuna alue tulee kehittymään vahvemmin pientalovaltaisena kerrostaloalueiden sijaan.

Uudenmaan liitto katsoo, että kaavaehdotuksen ratkaisu, jossa uusi kehätie ja sen varrelle osoitettu tehokas rakentaminen on poistettu osayleiskaavan luonnosvaiheesta on ollut oikeansuuntainen muutos. Myös uuden asumisen keskittäminen pääosin kaava-alueen eteläosaan olemassa olevaan taajamaan tukeutuen on hyvä ratkaisu.

Kaavaehdotuksessa on osoitettu kuitenkin vieläkin Humaljärven eteläpuolelle, kolme-neljä kilometriä kuntakeskustasta asuinpientalojen alueita (AP), jotka mahdollistavat jatkosuunnittelussa tiivistäkin rakentamista. Kaavataloudellisen selvityksen yhteydessä on annettu suositus tulevan asemakaavoituksen järjestyksestä. Pohjoisimmat asumisen (AP) alueet ovat alueen asemakaavoituksen viimeisessä vaiheessa, mutta alueen yksityinen maanomistus tuo epävarmuutta kaavoituksen vaiheistuksen toteutukseen.

Kunta on tehnyt strategiset linjaukset maankäytön kehityskuvassa ja kaavoitusohjelmassaan pientaloasumisen lisäämisestä. Uudenmaan liitto toistaa luonnosvaiheessa lausumaansa: Pientaloasumisen sijoittamisessa tulee kuitenkin huomioida hiilinielujen säilyminen, metsä- ja peltoalueiden yhtenäisyys sekä rantojen säilyttäminen mahdollisimman laajasti virkistyskäytössä.

On hyvä kyseenalaistaa taajaman ulkopuolelle laajennettavien uusien pientaloalueiden ekologisuus ja kestävyys. Ne eivät välttämättä tue sellaista maaseutumaista asumista, johon liittyy tiiviimmän asutuksen kyläkeskukset lähipalveluineen sekä peltojen ja metsien vaihtelu. Asumiskortteleiden laajentaminen rakentamattomille metsäalueille heikentää hiilinieluja, joita tarvitaan ilmastonmuutoksen hillinnässä ja sopeutumisessa. Samalla haja-asutustyyppinen rakentaminen voi vaikuttaa metsien käyttöön niin ekologisten yhteyksissä kuin virkistyksessä. Se voi vaikeuttaa maa- ja metsätalouden tai muiden maaseudun perinteisten elinkeinojen harjoittamista. Se ei välttämättä tuo maaseudulle lisää elävyyttä kuten lähipalveluja, kun julkiset ja kaupalliset palvelut haettaneen kuntakeskuksesta käyttäen henkilöautoa, mikä lisää yksityisautoilua.

Haja-asutusalueilla, jonne ei laadita asemakaavaa, nojaututaan lupavalmistelussa kunnan rakennusjärjestykseen sekä osayleiskaavassa osoitettuun mitoitusperiaatteeseen, joka pohjautuu pääosin Kirkkonummen yleiskaavan 2020 mitoitukseen. Erillispientalojen asuntoalueiksi (AO/nro) on osoitettu Humaljärven eteläranta sekä Meiko-Lapträsk Natura-alueen ja Meikon suojelualueiden lähialueet.

Osayleiskaavan lähtökohdat ja kaavaratkaisut osoittavat, että Humaljärveen ja sen eteläpuolen ranta-alueella on merkittäviä maakunnallisia ympäristön arvoja, joita on otettu osayleiskaavan eri merkinnöissä ja kaavamääräyksissä huomioon. Kaava-aineiston perusteella herää kysymys, edellyttääkö alueen jatkosuunnittelu ympäristövaikutusten merkittävyyden vuoksi tavanomaista lupamenettelyä laajempaa harkintaa. Toisin sanoen tarvitaan tarkempaa suunnittelua eli asemakaavoitusta, jotta voidaan tarkastella alue kokonaisuutena ja turvata Humaljärven eteläpuolinen ekologinen yhteys sekä järven merkittävyys pintavesialueena.

Liikenne ja liikkuminen

Voimassa olevan maakuntakaavan mukaan taajamatoimintojen alueella yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on toimintojen sijoittelulla ja alueiden käytön riittävällä tehokkuudella edistettävä pyöräilyä, jalankulkua

ja joukkoliikennettä tukevaa yhdyskuntarakennetta. Alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on turvattava pyöräily- ja jalankulku yhteydet seudullisille virkistysalueille.

Osayleiskaavan selostuksen mukaan alueen liikennejärjestelmä tukeutuu vahvasti olemassa olevaan liikenneverkkoon. Volsintie ja Myllykyläntie säilyvät ensisijaisina yhteyksinä kohti kuntakeskusta. Ajoneuvoliikenteen yhteystarve on osoitettu osayleiskaavassa muun muassa Myllykyläntieltä etelään kohti Ravalsia ja Lindalia. Sen sijaan osayleiskaavaluonnoksessa esitetty Ingelsintien jatko Gesterbyntielle on poistettu. Gesterbyntieltä on osoitettu ajoneuvoliikenteen yhteystarve uudelle asuntoalueelle (AP). Osayleiskaavan selostuksen mukaan osayleiskaavassa on osoitettu uudet tieliikenteen yhteystarpeet, jotka osittain perustuvat Kirkkonummen keskeisen taajamavyöhykkeen liikennejärjestelmäsuunnitelmaan (Sito Oy, 2017). Kyseinen suunnitelma ei mukana liiteaineistossa.

Selostuksen mukaisesti joukkoliikenteen kehittäminen edellyttää riittävän määrän asukkaita, joten nykyisiin vuorobussilinjoihin ei tule muutoksia lähivuosien aikana (tilanne v. 2021). Selostuksen mukaan osayleiskaavan alueella tai sen lähialueella vuorobussiliikennettä on Volsintiellä sekä Vilhonkummuntielle ja Gesterbyntielle, jonka joukkoliikenteen palvelutaso on hyvä. Kuitenkin Kirkkonummen keskeisen taajamavyöhykkeen liikennejärjestelmäsuunnitelman 2040 (Sito Oy, 2017) mukaan Volsintiellä ja Vilhokummuntielle kulkee vain koululaislinja. Saman suunnitelman mukaisesti osayleiskaava-alue ei myöskään kytkeydy vahvistettavalle joukkoliikennekäytävälle. Kaavakartalla on merkitty ohjeelliset pääulkoilureitit/ pyöräilyn ja jalankulun reitit. Osayleiskaavan selostuksessa ei ole kuvattu jalankulun- ja pyöräilyn verkoston kehittämisen tarvetta.

Uudenmaan liitto katsoo, että jatkosuunnittelussa on huolehdittava toimivista ja turvallisista liikenneyhteyksistä keskustaan. Selostukseen on syytä lisätä autoliikenne, joukkoliikenne sekä jalankulun ja pyöräilyn kaaviot osayleiskaavan toteutuessa.

Luonnonympäristö

Kaava-alueelle sijoittuu maakuntakaavassa itä-länsisuuntainen viheryhteystarvemerkinä.

Voimassa olevassa maakuntakaavassa ja Helsingin seudun vaihemaakuntakaavassa yleiskaava-alueelle osoitettu viheryhteystarve on sijainniltaan yleispiirteinen. Ekologisen verkoston kytkeytyvyyteen voivat vaikuttaa nekin viheryhteystarvemerkin läheiset alueet, joille yhteyttä ei erikseen ole osoitettu. Viheryhteydet turvaavat erilaisia luontotyyppisiä ja lajiston siirtymäreittejä vain silloin, jos ne säilyvät kuntakaavoituksen ja rakentamisen aikana niin, että ne takaavat tilaa lajistolle, luontotyypeille ja ekologiselle toiminnallisuudelle. Viheryhteyksien säilymistä tulee tarkastella erittäin huolellisesti niillä alueilla, joissa rakentaminen ja/tai maankäytön muutokset ovat voimakkaita, kuten Uudellamaalla Helsingin seudulla.

Yleiskaava-alueella on ekologista merkitystä Nuuksion laajan ydinalueen kytkeytymiselle etelään Porkkalanniemen suuntaan (Uudenmaan ekologisten verkostot Zonation-analyysien perusteella, Uudenmaan liitto 2018) sekä myös kaava-alueeseen osittain kuuluvan laajan ydinalueen Meikon kytkeytyvyydelle, etenkin ilmaston muuttuessa. Näiden yhteyksien huomioon ottamiseen ja toteuttamiseen on syytä varautua kunnan

kaavoituksessa kaavaehdotuksessa esitettyä laajemmin. Kaavaehdotuksen ratkaisu ei turvaa maakunnallisen tason ekologista yhteyttä kaava-alueella, osin nykyisen asutusrakenteen takia. Ylikunnallisen ekologisen verkoston ylläpito ja vahvistaminen jäisi kaava-alueen ulkopuolisille alueille ja myös muiden kuntien alueelle ulottuen ratkaistavaksi. Ottaen huomioon kaava-alueen sijainti ja merkitys Kirkkonummen-Nuuksion laajassa ekologisessa verkostossa, on maankäytön muutosten laajuuteen ja ajoitukseen sekä yhteisvaikutuksiin kiinnitettävä erityistä huomiota yleiskaavassa ja myös tarkemmassa suunnittelussa ja toteutuksessa niin, että vähennetään heikennyksiä ekologisen verkoston toimintaan.

Osayleiskaavan aineiston mukaan nykytilassa on eniten merkitystä järven etelärannalla (liito-orava) ja lisäksi todetaan, että yleisesti yleiskaavassa on riittävät viheralueet tarpeen niin, että ne parantavat lajiston liikkumisen ja siirtymisen mahdollisuuksia. Viheryhteyksiä on avattu selostuksessa suhteessa maakuntakaavan ratkaisuun.

Maakunnalliseen ekologiseen yhteyteen vaikuttaa myös se, saadaanko pellon aiheuttaman katkoksen etelä- ja itäpuolelle jätettyä riittävästi (ehdotuksessa osoitettua enemmän) jäljelle viheraluetta, joka toisi jatkuvuutta luonnonsuojelualueelta itään seuraavaan laajempaan viheralueeseen asti.

Lisäksi yleismääräyksen ekologisen verkoston huomioon ottaminen on rajattu koskemaan vain tiettyjä kasvullisina alueina säilytettäviä kaavamerkintöjä, vaikka muuttuvilla/rakennettavillakin alueilla voi olla merkitystä kytkeytyvyyden säilymiselle osalle lajistoa, jos ne toteutetaan luonnonympäristöä mahdollisuuksien mukaan säilyttävällä ja jopa monipuolistavalla tavalla. Mahdollisuuksia ovat mm. monimuotoisuudelle tärkeiden rakennepiirteiden säilyttäminen, palauttaminen ja luominen luontaisille ja rakennetuille viheralueille sekä luontopohjaiset ratkaisut hulevesien hallinnassa.

Uudenmaan liitto katsookin, että jatkosuunnittelussa on varmistettava, ettei itä-länsisuuntaista ekologista yhteyttä heikennetä Humaljärven eteläpuolella rantarakentamisella ja Volsintien varren asuntorakentamisella.

Virkistys

Maakuntakaavoissa ei ole osayleiskaava-alueelle osoitettu virkistysalueita. Voimassa olevan maakuntakaavan taajamatoimintojen alueita koskee kuitenkin suunnittelumääräys, jonka mukaan yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on turvattava riittävät ulkoilu- ja virkistysmahdollisuudet sekä pyöräily- ja jalankulkuyhteydet seudullisille virkistysalueille. Lisäksi voimassa olevassa maakuntakaavassa on kaava-alueelle osoitettu viheryhteystarpeita, joiden suunnittelumääräys edellyttää muun muassa yhteyden säilymistä tai toteutumista tavalla, joka turvaa virkistys- ja ulkoilumahdollisuudet.

Osayleiskaava-alueella on virkistykseen näkökulmasta tärkeää turvata riittävät virkistysalueet asuntoalueiden lähellä sekä toisaalta yhteydet Meikon luonnonsuojelualueelle ja kuntakeskuksen suuntaan. Lisäksi virkistysmahdollisuuksien edistäminen ranta-alueilla on erityisen kannatettavaa. Humaljärven rantavyöhykkeelle on osoitettu lähivirkistysalueita, mutta virkistyskäytön jatkuvuus rantavyöhykkeellä ei toteudu jo rakennettujen kiinteistöjen sekä niiden oheen sijoitettujen uusien

rakennuspaikkojen vaikutuksesta. Virkistykseen varattujen alueiden lisäksi maa- ja metsätalousalueille sekä suojelualueille kohdistuu paikoin virkistyskäyttöä mikä on tarpeen huomioida alueita koskevilla määräyksissä ja yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa.

Kokonaisuutena kaavaehdotuksessa osoitetut alueet ja yhteydet tukevat maakuntakaavan tavoitteita yhtenäisestä, riittävästä ja hyvin saavutettavasta virkistysalueverkostosta. Uudenmaan liitto katsoo, että jatkosuunnittelussa tulee kuitenkin huomioida mahdollisuuksien mukaan rantojen säilyttäminen mahdollisimman laajasti virkistyskäytössä.

Pohjavedet ja pintavedet

Humaljärvi on osoitettu voimassa olevassa maakuntakaavassa vedenhankinnan kannalta arvokkaaksi pintavesialueeksi. Voimassa olevassa maakuntakaavassa osoitetut pohjavesialueet ja Humaljärven tärkeä pintavesialue on osoitettu ja otettu asianmukaisesti huomioon kaavamääräyksissä.

Kulttuuriympäristö

Kulttuuriympäristöt ml. Humaljärven kulttuurimaisema, joka on osoitettu voimassa olevassa Uudenmaan 4. vaihemaakuntakaavassa maakunnallisesti merkittävänä kulttuuriympäristönä, on otettu asianmukaisesti huomioon kaavaehdotuksessa.

Uudenmaan liitto katsoo, että yleiskaavaehdotukseen tulee tehdä lausunnossa esitetyt täydennykset ja tarkennukset ennen kuin se voidaan viedä hyväksymiskäsittelyyn.

Päätösesitys:

Maakuntahallitus päättää

- antaa edellä esitetyn ehdotuksen mukaisen lausunnon
- tarkastaa pöytäkirjan tämän pykälän osalta kokouksessa.

Lisätiedot:

Vastuujohtaja Paula Autioniemi
Asiantuntijat Ilona Mansikka, Heli Vauhkonen

Täytäntöönpano:

Kirkkonummen kunta

Liitteet

Liite [3] Kirkkonummi kuntakeskuksen 2 vaiheen OYK-ehdotus, Liitekartta1
Liite [4] Kirkkonummi kuntakeskuksen 2 vaiheen OYK-ehdotus, Liitekartta2

Oheismateriaali

Kirkkonummen kuntakeskus oyk 14.3.2016 MHS

Maakuntahallitus

19.08.2021

101

Lausunto Loviisan Valkon alueen osayleiskaavasta, valmisteluvaihe

Maakuntahallitus 19.08.2021

590/06.02.00/2021

Tiivistelmä

Lausunto koskee Loviisan Valkon alueen osayleiskaavan valmisteluvaihetta. Maakuntakaava ohjaa yleiskaavan laatimista. Valmisteluaineistoon sisältyy kaksi osayleiskaavaluonnosvaihtoehtoa, joiden keskinäiset erot ovat suhteellisen vähäisiä. Molempien osayleiskaavaluonnosvaihtoehtojen kokonaisratkaisu on pitkälti keskeisten maakunnallisten intressien mukainen. Molemmat vaihtoehdot turvaavat Valkon sataman toiminta- ja kehittämisedellytykset ja liikenneyhteydet ja taajamatoimintojen kehittämisessä tukeudutaan pitkälti olevaan yhdyskuntarakenteeseen. Myös alueen maakunnallisia kulttuuriympäristöarvoja on otettu huomioon eri merkinnöin. Maakunnallisten intressien ja reunaehtojen huomioon ottamista on kuitenkin tietyiltä osin vaikea arvioida, sillä kaavamääräykset ovat vielä puutteelliset. Esimerkiksi alueelle sijoittuvan kaupan määrää ja laatua tulee ohjata maakuntakaavan asettamisessa puitteissa. Tiettyjen yksittäisten osayleiskaavaratkaisujen, kuten maakuntakaavan virkistysalueelle osoitetun uuden asumisen alueen voidaan katsoa olevan maakuntakaavan ratkaisuiden ja/tai tavoitteiden kanssa ristiriidassa. Myös luonnonympäristöön ja maakunnallisiin luontoarvioihin liittyen on tunnistettu täydennystarpeita. Lausunnossa todetaankin, että kaavaehdotusvaiheessa tulee osayleiskaavan suhdetta maakuntakaavaan tutkia ja kuvata tarkemmin.

Asian vireilletulo

Loviisan kaupungin Elinkeino- ja infrastruktuurilautakunta on 21.5.2021 pyytänyt Uudenmaan liitolta lausuntoa Valkon ja sen lähialueiden osayleiskaavan luonnoksesta. Lausunto pyydetään antamaan 23.8.2021 mennessä.

Maakuntakaava on ohjeena muutettaessa tai laadittaessa yleiskaavaa.

Voimassa olevat maakuntakaavat

Uudellamaalla on voimassa useita maakuntakaavoja. Voimassa olevissa maakuntakaavoissa Loviisan Valkon osayleiskaava-alueelle sijoittuu seuraavia kaavamerkintöjä, jotka määräyksineen ohjaavat osayleiskaavan laatimista:

- satama, laivaväylä
- yhdysrata
- seututie
- taajamatoimintojen alue
- virkistysalueita
- venesatamia

- maakunnallisesti arvokas kulttuuriympäristö
- pohjavesialue
- ydinvoimaloiden suojavyöhyke
- Natura 2000 verkostoon kuuluva tai ehdotettu alue

Aluetta koskee myös Helsingin seudun ulkopuolisia maakuntakaavan valkoisia alueita koskeva kehittämissuositus, jonka mukaan maakuntakaavamerkintöjen ulkopuoliset alueet on tarkoitettu ensisijaisesti maa- ja metsätalouden ja niitä tukevien sivuelinkeinojen käyttöön. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa näille alueille voidaan osoittaa paikallisesti merkittävää maankäyttöä. Suosituksen keskeisenä periaatteena on ohjata ympärivuotista asumista ensisijaisesti maakuntakaavan taajamatoimintojen alueille, taajamatoimintojen ulkopuolelle suuntautuvaa asumista suunnitelmallisesti kyliin sekä monipuolistaa toiminnallisesti yksipuolisten asuinalueiden toiminnallista rakennetta.

Lisäksi osayleiskaava-alueita koskee yleinen suunnittelumääräys, jonka mukaan merkitykseltään seudullisen vähittäiskaupan suuryksikön koon alaraja on 2000 k-m², ellei selvitysten perusteella muuta osoiteta. Vuonna 2017 tulleen maankäyttö- ja rakennuslain muutoksen jälkeen koon alaraja on kuitenkin 4000 k-m².

Itä-Uudenmaan vaihemaakuntakaava

Maakuntavaltuusto on hyväksynyt Uusimaa-kaava 2050 -kokonaisuuteen kuuluvan Itä-Uudenmaan vaihemaakuntakaavan 25.8.2020. Maakuntakaavan päätöksestä on valitettu ja valitusten käsittely on kesken Helsingin hallinto-oikeudessa. Hallinto-oikeuden välipäätöksestä johtuen kaava on tällä hetkellä täytäntöönpanokiellossa. Tullessaan voimaan Itä-Uudenmaan vaihemaakuntakaava kumoaa alueeltaan muut maakuntakaavat lukuun ottamatta 4. vaihemaakuntakaavan tuulivoimaratkaisua. Mikäli Itä-Uudenmaan vaihemaakuntakaava tulee voimaan Valkon osayleiskaavan laadinnan aikana, ohjaa se yleiskaavan laatimista. Uuden maakuntakaavan tullessa voimaan merkittävimmät muutokset maakuntakaavan ohjauksessa Valkon osayleiskaava-alueella koskevat taajamatoimintojen alueita, venesatama-merkintöjen poistumista sekä virkistysalueiden merkintöjä.

Valkon osayleiskaavan laatimisen kannalta keskeiset Itä-Uudenmaan vaihemaakuntakaavan periaatteet ja yleiset suunnittelumääräykset edellyttävät mm.

- ilmastonmuutoksen hillinnän ja ilmastonmuutokseen sopeutumisen kannalta kestäviä ratkaisuja
- yhdyskuntarakenteen kehittämistä kestävästä ympäristön periaatteiden mukaisesti olevaa yhdyskuntarakennetta tehostamalla – näin edistetään kävelyä ja pyöräilyä sekä monipuolisten lähipalveluiden ja joukkoliikenteen toimintaedellytyksiä
- olemassa olevan infrastruktuurin hyödyntämistä
- liikenteestä aiheutuvien melu-, värinä- ja päästöhaittojen mihimoimista
- riittävien virkistysmahdollisuuksien ja -yhteyksien turvaamista
- ottamaan huomioon merkitykseltään seudullisen vähittäiskaupan suuryksikön koon alarajan 4000 k-m² (ellei selvityksin muuta osoiteta)

- ottamaan huomioon alueiden arvokkaat ominaispiirteet ja turvaamaan luonnon, maiseman ja kulttuuriympäristön arvot ja tarkistamaan ajantasaiset tiedot arvoista
- rakentamattoman alueen vaalimista, yhtenäisten rakentamattomien alueiden pirstomisen välttämistä
- ottamaan huomioon Natura 2000 -ohjelmaan kuuluvat tai siihen ehdotetut alueet ja turvaamaan niiden arvot
- vesiensuojelun edistämistä ja vesien ekologisen tilan parantamista
- edistämään ilmaston kannalta kestävään energiajärjestelmään siirtymistä sekä kestävää luonnonvarojen käyttöä, kierto- ja biotaloutta, uusiutuvan energian tuotantoa sekä hukkalämmön hyödyntämistä
- maakunnallisesti merkittävän vesiliikenteen ja teknisen huollon sekä puolustusvoimien ja rajavallvonnan toimintaedellytysten huomioimista
- parantamaan ympäristön tilaa sekä edistämään vesiensuojelua
- huomioimaan yhdyskuntateknisen huollon verkostojen ja laitosten toimintamahdollisuudet ja kehittämistarpeet
- ottamaan huomioon suuronnettomuusvaaraa aiheuttavat laitokset ja varastot ja tarkistamaan näitä koskeva ajantasainen tieto turvallisuus- ja kemikaalivirasto Tukesilta sekä pyytämään pelastusviranomaisen lausunto
- estämään merkittävät ympäristöhäiriöt teknisin ratkaisuin ja/tai osoittamalla riittävät suoja-alueet.

Itä-Uudenmaan vaihemaakuntakaavan määräykset löytyvät kokonaisuudessaan kaavan [Merkinnät ja määräykset -dokumentista](#).

Valkon ja sen lähialueiden osayleiskaavan luonnos

Valkon osayleiskaava-alue sijaitsee Loviisanlahden länsirannalla, Haravankylän, Köpbackan ja Valkon alueilla sekä niihin rajautuvassa saaristossa. Suunnittelualueen koko on noin 25 neliökilometriä. Osayleiskaava on tullut vireille kaupunginvaltuuston päätöksellä 16.9.2009 ja mm. kaava-alueen rajausta on sittemmin supistettu. Vuonna 2018 laadittiin uusi OAS ja kaksi vaihtoehtoista rakennemallia.

Osayleiskaava-aineiston mukaan tavoitteena on laatia oikeusvaikutteinen osayleiskaava, joka ohjaa asemakaavoitettujen ja asemakaavoitettavien alueiden ulkopuolella suoraan rakentamista. Asemakaavoitetuilla alueilla osayleiskaava noudattaa pääosin asemakaavojen mukaista maankäyttöä.

Kaavalla muun muassa tuetaan Valkon sataman ja koko suunnittelualueen yritystoiminnan kehittämistä. Maankäyttöä, virkistyskäyttömahdollisuuksia, matkailua ja asumista kehitetään mm. Valkolammen, Fantsnäsin ja Tavisholmenin alueilla. Lisäksi osoitetaan omarantaisia lomarakennuspaikkoja, kehitetään kevyenliikenteen yhteyksiä Valkon ja Loviisan keskustan välillä sekä turvataan kuntoradan säilyminen ja frisbeegolf-radan kehittäminen.

Kaavasta on laadittu kaksi luonnosvaihtoehtoa. Vaihtoehdossa 1 tutkitaan erityisesti nykyisten asuinalueiden laajentamismahdollisuuksia ja vaihtoehdossa 2 erityisesti Valkon sataman kehittämismahdollisuuksia. Vaihtoehtojen suurimmat erot liittyvät asuinalueiden sijaintiin ja kokoon, satama-alueen laajuuteen sekä virkistysalueiden rajauksiin. Molemmissa vaihtoehdoissa on osoitettu kemikaaliterminaalin alue Valkon sataman yhteyteen.

Yleistä

Osayleiskaavaluonnos (sekä VE 1 että VE 2) toteuttaa pitkälti sekä voimassa olevan maakuntakaavan että hyväksytyt mutta täytäntöönpanokiellossa olevan Itä-Uudenmaan vaihemaakuntakaavan periaatteita ja ratkaisuja.

Kokonaisuutena katsottuna osayleiskaavaratkaisu ottaa huomioon sekä voimassa olevassa että hyväksytyssä maakuntakaavassa osoitetut maakunnalliset intressit sataman ja liikenneyhteyksien (yhdystie, rata, laivaväylä) sekä olemassa olevaan yhdyskuntarakenteeseen tukeutumisen osalta.

Osayleiskaavan kaavaselostuksessa on arvioitu kaavaluonnoksen suhdetta maakuntakaavaan. Kaavaselostuksessa todetaan muun muassa, että osayleiskaavan laadinnassa on huomioitu maakuntakaavaratkaisu, eivätkä kaavat ole keskenään ristiriidassa. Tulkinna voidaan katsoa olevan hieman liian yksioikoinen. Osayleiskaavassa mm. VE 2:ssa satamatoimintojen alue ylettyy maakuntakaavassa osoitetun arvokkaan kulttuuriympäristön alueelle, jossa sijaitsee arvokasta rakennuskantaa. VE 1:ssä taas on osoitettu uusi, laajahko pientalovaltainen asuinalue maakuntakaavassa osoitetulle Tavistholmenin virkistysalueelle. Kaavaehdotusvaiheessa tulee osayleiskaavan suhdetta maakuntakaavaan kuvata tarkemmin (MRA 17§).

Yleiskaavaluonnoksen kaavamääräykset ovat vielä niukat, ja kaavassa on useita merkintöjä, joihin ei sisälly lainkaan kaavamääräyksiä. Tämä vaikeuttaa kaavan vaikutusten ja maakuntakaavojen osoittamien maakunnallisten intressien toteutumisen arviointia.

Yksityiskohtana mainittakoon, että kaavaselostukseen sisältyvässä otteessa Itä-Uudenmaan vaihemaakuntakaavasta on virhe: Loviisaan kaavassa osoitettu taajamatoimintojen kehittämisyöhyke (ruskea pystyraidotus) ei näy maakuntakaavakarttaotteessa. Karttaote tulisi korvata sisällöltään oikealla versiolla. Linkki hyväksytyyn Itä-Uudenmaan vaihemaakuntakaavaan:
https://www.uudenmaanliitto.fi/files/25021/Kartta_Ita-Uudenmaan_vaihemaakuntakaava.pdf.

Seuraavassa on käyty teemoittain tai teemakokonaisuuksittain läpi osayleiskaavavaihtoehtojen suhdetta voimassaolevaan ja hyväksytyyn (mutta ei vielä voimassa olevaan) maakuntakaavaan.

Taajamatoiminnot, kauppa

Taajamatoimintojen kannalta keskeisiä maakunnallisia tavoitteita ovat tukeutuminen olevaan rakenteeseen, olevan yhdyskuntarakenteen tehostaminen ja sitä kautta palveluiden ja joukkoliikenteen edellytysten tukeminen, yhdyskuntarakenteen hajautumisen hillintä ja rakentamattomien alueiden vaaliminen. Osayleiskaavavaihtoehdot toteuttavat pitkälti näitä tavoitteita. Vaihtoehdossa 1 on kuitenkin osoitettu vaihtoehtoa 2 laajemmin myös uusia asumisen alueita. Ottaen huomioon koko kunnan ennustettu väestönkehitys (esim. https://www.uudenmaanliitto.fi/files/25523/Uudenmaan_kasvun_vaihtoehdot_vaesto- ja_tyopaikkaprojektiot.pdf), tulisi rakennetun, asumiseen varatun alueen laajentamisen sijaan ensisijaisesti keskittyä olevan rakennetun ympäristön ja erityisesti sen ytimien rakenteen tehostamiseen.

Kaupan osalta osayleiskaavan jatkotyössä tulee ottaa huomioon maakuntakaavan ohjaus – kaupan laatua ja määrää tulee ohjata osayleiskaavalla maakuntakaavan asettamissa puitteissa. Osayleiskaavaluonnoksesta kaupan ohjaus puuttuu vielä kokonaan.

Virkistys

Kaavaluonnoksen vaihtoehdot 1 ja 2 poikkeavat jossain määrin tosistaan virkistysalueiden osalta. Eroja osayleiskaavaluonnosvaihtoehtojen kesken ja/tai suhteessa maakuntakaavoihin on ainakin Tavistholmenin retkeily- ja ulkoilualueella sekä Kråkholmenin-Siksalan saarten alueella.

Tavistholmen on sekä voimassa olevassa maakuntakaavassa että hyväksytyssä Itä-Uudenmaan vaihemaakuntakaavassa osoitettu kokonaisuudessaan virkistysalueeksi. Virkistysalueella on voimassa MRL:n 33 §:n rakentamisrajoitus. Alueelle voidaan rakentaa yleistä virkistyskäyttöä palvelevia rakennuksia ja rakenteita. Maakuntakaavan virkistysaluemerkintä on yleispiirteinen ja sen tavoitteena on turvata mm. virkistyskäyttödellistyksen säilyminen, alueen saavutettavuus, riittävä palvelu- ja varustetaso sekä ympäristöarvot.

Osayleiskaavaluonnoksen vaihtoehdossa 1 Tavistholmeniin on osoitettu Pientalovaltainen asuntoalue (AP). Aluevarauksen koko suhteessa maakuntakaavan virkistysalueeseen on huomattavan suuri. Rakentaminen heikentäisi alueen virkistyskäyttödellistyksiä eikä kaavaratkaisu näin ole maakuntakaavan tavoitteiden mukainen. Osayleiskaavavaihtoehdossa 2 alueelle on osoitettu matkailualue (RM), jonka kehittäminen (toki tarkemmista suunnitteluratkaisuista riippuen) voi myös tukea yleisen virkistyskäytön kehittämistä.

Kråkholmeniin ei ole osoitettu maakuntakaavassa merkintöjä. Saari on kooltaan alle 5 ha, joten sitä ei maakuntakaavojen kriteereistä johtuen ole osoitettu virkistysalueena tai virkistyskäytön kohdealueena. Kråkholmenin eteläpuolella sijaitseva Siksalan saari on osoitettu voimassa olevassa maakuntakaavassa virkistysalueena, mutta hyväksytyssä Itä-Uudenmaan vaihemaakuntakaavassa alueelle ei ole osoitettu merkintöjä. Virkistysalueen merkinnästä tuoreessa maakuntakaavassa on luovuttu, sillä Siksalan saari ei sovellu virkistyskäyttöön, koska ranta-alueet ovat pääosin rakennettuja (loma-asutusta) ja yhtenäinen vapaa alue ei ole yleisen virkistyskäytön kannalta riittävän laaja.

Kulttuuriympäristö

Osayleiskaava-aluetta koskee kaksi maakuntakaavassa osoitettua maakunnallisesti merkittävää kulttuuriympäristöä, kaava-alueen pohjoisosaan ulottuva Loviisanjoen ja -harjun kulttuurimaisema sekä Valkon satama ja ympäröivät asuinalueet -kokonaisuus.

Monien osayleiskaavan maakunnallisesti arvokkaiden kulttuuriympäristöjen alueelle sijoittuvien aluevarausten kaavamääräyksissä ei ole edellytetty kulttuuriympäristöarvojen huomioon ottamista. Kaavamääräyksiä tulee täydentää tältä osin.

Alueen maakunnallisia kulttuuriympäristöarvoja on osayleiskaavassa otettu huomioon eri tavoin (esim. maisemallisesti arvokkaiden peltoalueiden MA-aluevaraukset, arvokkaan rakennuskannan kohdemerkinnät, alueen erityisominaisuuksia osoittavat s-osa-aluemerkinnät jne.). Osayleiskaavan

vaikutusten arvioinnissa todetaan, että *”Kaavassa on osoitettu arvokkaat rakennetun ympäristön kokonaisuudet sekä Fantsnäsiin arvokas kulttuuriympäristön kokonaisuus. Lisäksi on osoitettu rakennushistorian ja maiseman kannalta arvokkaat rakennukset. Merkinnät tukevat rakennetun kulttuuriympäristön arvojen säilymistä”*. Arvokasta rakennuskantaa koskevat merkinnät poikkeavat kuitenkin joltain osin vaihtoehtojen 1 ja 2 välillä, sillä vaihtoehdossa 2 satama-alue on vaihtoehtoa 1 laajempi ja sen alueelle sijoituvia arvokkaiksi todettuja rakennuksia ei ole osoitettu, kuten vaihtoehdossa 1. Vaikutusten arviointia tulee jatkotyössä tarkentaa maakunnallisesti arvokkaan kulttuuriympäristön osalta.

Liikenne

Osayleiskaavan vaihtoehtojen alueella keskeiset voimassa olevat maakuntakaavamerkinnät liikenteen osalta ovat seututie, joka on osoitettu Valkontielle sekä Lahti-Loviisa-rata, joka on osoitettu yhdysratana. Valkon satama on osoitettu sataman kohdemerkinnällä. Satamamerkintä ja sataman laivaväylä on osoitettu 4. vaihemaakuntakaavassa. Seututie ja yhdysrata on osoitettu 2. vaihemaakuntakaavassa. Itä-Uudenmaan vaihemaakuntakaava ei tuo näihin merkintöihin muutoksia.

Liikenteen kannalta keskeisiä maakunnallisia tavoitteita ovat satamaliikenteen toiminnan turvaaminen Valkontien ja Lahti-Loviisa-radan kautta. Osayleiskaavan vaihtoehdossa 1 on osoitettu uusi laaja teollisuus- ja logistiikka-alue Valkontien länsipuolelle. Teollisuusalueen liikennejärjestelyt, erityisesti liittyminen Valkontielle eivät käy ilmi kaavakartasta, joten alueen vaikutuksia maakunnallisesti merkittävien väylien liikenteen sujuvuuteen ei aineiston perusteella voi vielä arvioida. Osayleiskaavatyön yhteydessä tulee selvittää uuden maankäytön vaikutus seudullisen tieverkon toimivuuteen. Lisäksi kaavassa tulee osoittaa liikenneverkon kehitystoimenpiteet, mikäli toimivuuden turvaaminen sellaisia vaatii.

Osayleiskaavassa on osoitettu Valkontien mukaisesti uusi kävelyn ja pyöräilyn väylä. Väylä edistää maakuntakaavan tavoitteita parantaessaan kävelyn ja pyöräilyn turvallisuutta sekä satamaliikenteen toimivuutta.

Mahdollinen vaarallisia kemikaaleja varastoiva laitos ja Seveso-konsultointivyöhyke

Satama-alueella, johon on olemassa oleva ratayhteys, on perusteltua tutkia osayleiskaavassa monipuolisesti erilaisten toimintojen sijoittamisen kannalta. Muiden sataman toimintojen ohella yleiskaavassa tutkitaan mahdollisuuksia sijoittaa alueelle vaarallisia kemikaaleja varastoiva laitos.

OYK:n luonnoksen selostuksesta ei käy ilmi, miten osayleiskaavavaihtoehdot eroavat toisistaan vaarallisia kemikaaleja varastoivan laitoksen merkinnän osalta: vaihtoehto 1:ssä on T/kem aluevarausmerkintä alueelle, jolle saa sijoittaa merkittävän, vaarallisia kemikaaleja varastoivan laitoksen. Vaihtoehto 2:ssa on LS-merkinnällä osoitetulla satama-alueella osa-alue -merkintä teollisuus- ja varastoalueelle, jolle voi sijoittaa merkittävän, vaarallisia kemikaaleja varastoivan laitoksen. Molemmista vaihtoehdoista on sama alueellinen ulottuvuus merkittävälle, vaarallisia kemikaaleja varastoivalle laitokselle ja samoin Seveso-konsultointivyöhykkeelle. Vyöhykkeen nimi olisi syytä ajantasaistaa esim. Muotoon SEVESO III-direktiiviin perustuva konsultointivyöhyke.

Osayleiskaavassa tulee selvittää riittävällä tavalla ja varmistaa, että suunniteltu muu maankäyttö mahdollistaa MRL:n ja Tukesin ohjeiden mukaisesti kemikaalien kuljettamisen ja varastoinnin. Koska mahdollisesta kemikaalien kuljettamisesta ja varastoivan laitoksen toiminnan laajuudesta tai luonteesta ei ole tässä vaiheessa tarkempaa tietoa, konsultointivyöhykkeen merkintä osayleiskaavassa on tarkoituksenmukainen, ja toiminnan edellyttämät suojavyöhykkeet täsmennyvät tarkemmassa suunnittelussa. Osayleiskaavan valmisteluvaiheesta on tarpeen pyytää Tukesin ja Pelastusviranomaisten lausunto. Osayleiskaavassa tulee antaa tarvittavat määräykset mahdollisen laitoksen ja alueen muun maankäytön yhteensovittamiseksi.

Luonnonympäristö

On hyvä, että luontoselvityksistä on teetetty kokoomaraportti. Ekologisen verkoston huomioon ottamista ei kuvata juuri lainkaan kaavaselostuksessa ja osan tunnistetuista luontoarvoista jättämistä merkitsemättä ei perustella. Selostusta tulee tältä osin täydentää.

Luontoarvojen osalta aineistoista ei käy ilmi, että luontoarvoja olisi selvitetty maakunnallisesti yhtenäisillä LAKU-kriteereillä (julkaistu 2012), joita Uudenmaan liitto suosittaa käytettäväksi. Selvityksissä ei siis ole välttämättä tunnistettu mahdollisia maakunnallisen arvon täyttäviä kokonaisuuksia. Selvityksissä on keskitytty selostuksen mukaan "lainsäädännön kautta kaavoitukseen eniten vaikuttaviin luonnon osatekijöihin". Pääosin on uhanalaisten lajien ja luontotyyppien perusteella rajattu pienialaisia erillisiä kohteita.

Kaavaratkaisun kuvauksessa kaavaselostuksessa ei mainita luo-alueita, vain yksi luonnonsuojelualueena osoitettu, LSL:n kautta toteutettavaksi tarkoitettu alue. Yleiskaavaluonnoksessa on annettu arvokkaille tai uhanalaisille luontotyypeille suunnittelumääräys (luo-3): "Luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeä alue. Alueella sijaitsee arvokkaita tai uhanalaisia luontotyyppisiä, jotka suojataan seudun monimuotoisuuden vuoksi. Alueen luontoarvoja on suojeltava mahdollisuuksien mukaan." Sanamuoto "mahdollisuuksien mukaan" on hyvin tulkinnanvarainen, ja saattaa johtaa arvoja perusteettoman paljon heikentävään toteutustapaan. Kun kyseessä on kuitenkin seudun monimuotoisuus eli ylikunnallinen kysymys, on määräys syytä esittää vahvemmassa muodossa, esimerkiksi "Vältettävä heikentämistä", etenkin kun luo-merkintää on käytetty myös rakentamista sallivilla aluevarausmerkintöjen alueilla.

Pohjavedet

Osayleiskaava-alueella sijaitsee maakuntakaavassa osoitettu pohjavesialue (Valkon pohjavesialue), joka on määritelty vedenhankinnan kannalta tärkeäksi. Maakuntakaavan pohjavesialueen ominaisuusmerkintä ilmaisee alueen erityisominaisuutta ja määräyksessä on kiinnitetty huomiota vesilähteiden suojeluun. Tavoitteena on turvata pohjaveden laadullinen tila ja antoisuus edistämällä vesivarojen kestävä käyttöä ja estämällä pohjavesien pilaantumista. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee rakentamista ja muuta maankäyttöä ohjata siten, että ei vaaranneta pohjaveden laatua ja määrää.

Valkon pohjavesialue on osoitettu osayleiskaavan vaihtoehdoissa asianmukaisella tavalla. Pohjavesialueelle ja pohjavesialueen välittömään läheisyyteen on osayleiskaavavaihtoehdoissa kuitenkin osoitettu myös

toimintoja, joilla voi olla pohjaveteen kohdistuvia haitallisia vaikutuksia (mm. TY, TY-1 ja LS-1 –alueita). Osayleiskaavan pohjavesialueen kaavamääräyksessä todetaan, että "Maankäyttöä rajoittaa ympäristönsuojelulain 17 § (pohjaveden pilaamiskielto) ja vesilain 3 luvun 2 § (pohjavesiesiintymän laadun, määrän ja käyttökelpoisuuden heikentäminen)". Suunnittelumääräyksessä ei anneta tarkempia, yksityiskohtaisempaa suunnittelua koskevia ohjeita pohjavesiin kohdistuvien mahdollisten vaikutusten huomioimiseksi. Pohjaveden pilaamiskiellon ja antoisuuden turvaamisen sekä maankäytön ja luontoarvojen yhteensovittamiseksi on suunnittelumääräykseen tarpeellista lisätä maininta siitä, että jatkosuunnittelussa tulee esittää asianmukaiset ja riittävät pohjaveden turvaamista koskevat toimenpiteet ja suojaetäisyydet.

Tulvariskit

Osayleiskaava sijaitsee Maa- ja metsätalousministeriön nimeämällä Loviisan rannikkoalueen tulvariskialueella. Sijainti merenrannikon tulvariskialueella on otettu kaavaluonnoksen vaihtoehtoissa asianmukaisella tavalla huomioon antamalla yleisissä määräyksissä ohjeet alimmille suositeltaville rakentamiskorkeuksille.

Kaavaselostuksessa on luettelo kaavan taustaselvityksistä ja lähdemateriaalista. Luettelossa on mainittu myös Loviisan rannikkoalueen tulvariskien hallintasuunnitelma 2016-2021. Uudenmaan liitto toteaa, että uusi päivitetty Loviisan rannikkoalueen tulvariskien hallintasuunnitelma vuosille 2022-2025 on ollut lausunnoilla keväällä 2021 ja se on tarkoitus hyväksyä loppuvuonna 2021. Uusi tulvariskien hallintasuunnitelma on syytä ottaa huomioon osayleiskaavan tausta-aineistona.

Päätösesitys:

Maakuntahallitus päättää antaa edellä esitetyn ehdotuksen mukaisen lausunnon.

Lisätiedot:

Vastuujohtaja Paula Autioniemi
Asiantuntija Mariikka Manninen

Täytäntöönpano:

Loviisan kaupunki

Liitteet

Liite [5]

Valko ja lahialueet OYK, Liite1

Liite [6]

Valko ja lahialueet OYK, Liite2

Maakuntahallitus

19.08.2021

102**Uudenmaan liiton lausunto valtion väyläverkon investointiohjelman luonnoksesta vuosille 2022–2029**

Maakuntahallitus 19.08.2021
746/07.00.04.00.00/2021

Tiivistelmä

Maakuntahallitukselle esitetään, että se päättää antaa ehdotuksen mukaisen lausunnon.

Ohjelmaan sisällytetyille hankkeille esitetyt perustelut ovat tasapuolisia ja esitetty selkeästi. Ohjelmasta jää silti puuttumaan muutamia Uudellemaalle erityisen tärkeitä ja kannattavia toimenpiteitä, joiden sisällyttämistä tulee vielä harkita uudelleen. Kustannusraamin vuoksi ohjelmasta pois jätettävien hankkeiden karsiminen tulee perustella yhtä hyvin kuin mukaan otetut hankkeet. Investointiohjelmassa tulee arvioida väyläverkon kehityksen vaikutuksia hiilidioksidipäästöihin suhteessa vähennystavoitteeseen. Ohjelmassa tulee esittää myös selkeä kokonaiskuva liikenneverkon kehittämisestä. Tulevien investointiohjelmien laatimisesta tulee informoida maakuntien liittoja ennakoivammin kuin tällä ensimmäisellä kerralla.

Asian vireilletulo

Väylävirasto pyytää lausuntoa luonnoksesta valtion väyläverkon investointiohjelmaksi vuosille 2022–2029. Lausuntopyyntö on saapunut 2.7.2021 ja lausunto on annettava 15.9.2021 mennessä.

Asian tausta

Väylävirasto on laatinut valtion väyläverkon kahdeksanvuotisen investointiohjelman osana valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman Liikenne 12 toimeenpanoa. Vuosien 2022–2029 investointiohjelma on eduskunnan hyväksymään Liikenne 12 -suunnitelmaan ja Väyläviraston laatimaan liikenteen strategiseen tilannekuvaan perustuva ehdotus rata-, maantie- ja vesiväylähankkeiden toteuttamisesta ja niiden vaikutuksista.

Investointiohjelma sisältää suuria kehittämishankkeita ja peruskorjaushankkeita sekä hankekokonaisuuksia ja pienempiä parantamishankkeita. Jo päätetyt kehittämishankkeet sekä osa perusväylänpidon toimenpiteistä eivät sisälly investointiohjelmaan. Investointiohjelmaa hyödynnetään mm. talousarvioesityksen valmistelussa ja se päivitetään vuosittain.

Investointiohjelmaluonnokseen sisältyy Uudenmaan alueelta pääradan kehittämisen kolmas vaihe välillä Helsinki–Riihimäki, Hanko-Hyvinkää-radon peruskorjaus, valtatie 4 parantaminen Kehä I:n ja Kehä III:n välillä, Kehä III:n painumakorjauksen Espoonkartanon kohdalla, valtatie 2 liikenneturvallisuuden ja palvelutason parantamisen maantien 120 ja

Karkkilan liittymien välillä, Loviisan ja Koverharin satamien väylien syventäminen sekä useita perusväylänpitoon liittyviä maanteiden parantamishankkeita.

Väylävirasto pyytää jatkotyön pohjaksi lausuntoja erityisesti seuraavista asioista:

1. Onko investointiohjelmassa kuvattu ymmärrettävästi sen valmisteluperiaatteet?
2. Investointiohjelman laatimista ovat ohjanneet Liikenne 12 – suunnitelman lähtökohdat, tavoitteet, strategiset linjaukset ja toimenpiteet. Onko mielestänne investointiohjelmassa kokonaisuutena onnistuttu vastaamaan sille asetettuihin tavoitteisiin? Ovatko investointiohjelman perustelut vaikutusten kautta tasapuoliset ja selkeät?
3. Onko mielestänne ohjelmaa mahdollista muuttaa Liikenne 12 – suunnitelman talousraamin puitteissa siten, että valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman tavoitteet toteutuisivat paremmin ja kokonaisvaikutusten arvioinnin mukaan tulos olisi parempi? Miten muuttaisitte ohjelmaa ja miten perustelette paremmat vaikutukset?
4. Miten kehittäisitte investointiohjelman laatimisen prosessia, sen päivittämistä ja seurantaa? Saako Väylävirasto riittävästi ja oikea-aikaisesti tietoa väyläverkon kunnossapito- ja kehittämistarpeista mm. alueellisen liikennejärjestelmätöön, väylien suunnittelun ja asiakkuusyhteistyön avulla?
5. Miten muuten haluatte kommentoida investointiohjelmaa?

Ehdotus lausunnoksi

Onko investointiohjelmassa kuvattu ymmärrettävästi sen valmisteluperiaatteet?

Ohjelmaan sisällytetyt hankeet on perusteltu kattavasti, mutta kustannusraamin vuoksi ohjelmasta pois jääneiden hankkeiden karsiminen on perusteltu kevyesti. Varsinkin hankearvioinnilla kannattaviksi osoitettujen suurimpien hankkeiden karsiminen tulee perustella yhtä hyvin kuin hankkeiden sisällyttäminen ohjelmaan on perusteltu.

Onko mielestänne investointiohjelmassa kokonaisuutena onnistuttu vastaamaan sille asetettuihin tavoitteisiin? Ovatko investointiohjelman perustelut vaikutusten kautta tasapuoliset ja selkeät?

Ohjelmassa on esitetty kattavasti kunkin valitun hankkeen vaikutukset tavoitteisiin nähden. Myös ohjelmaan sisällytetyille hankkeille esitetyt perustelut ovat tasapuolisia ja esitetty selkeästi. Myös liitteessä 2 esitettyjen hyviksi todettujen hankkeiden ulkopuolelle jättäminen tulisi perustella vaikutusten kautta.

Miten muuttaisitte ohjelmaa ja miten perustelette paremmat vaikutukset?

Vaikuttavuuden kannalta ohjelman tulee sisältää enemmän Uudellemaalle ja Etelä-Suomeen sijoituvia toimenpiteitä kuin luonnoksessa on esitetty.

Pisara+:n mukaiset toimenpiteet on otettava mukaan siltä osin, kun ne eivät sisälly Helsingin seudun MAL-suunnitelmaan. Pisara+ toimenpiteet tukevat kestävästä maankäytön lisäämistä mahdollisuuksien lähijunaliikenteeseen tukeutuen ja saavutettavuuden parantamista kaukojunaliikenteellä.

Joitain Hanko–Hyvinkää-radon sekä valtatie 25 korjaus- ja parannustoimenpiteitä on esitetty, mutta Hangon sataman kautta kulkevan

liikenteen kasvava määrä sekä liikenneturvallisuus edellyttävät enemmän toimenpiteitä ohjelmakaudella.

Kantatien 51 kehittämisen välillä Kirkkonummi–maantie 115 tulee alkaa tällä ohjelmakaudella. Tiejakson kehittämisellä parannetaan liikenneturvallisuutta sekä onnettomuuksista johtuvaa toimintavarmuutta. Tieosuudella on myös puutteita jalankulku- ja pyöräily-yhteyksissä. Parantamista voidaan tehdä myös vaiheittain, toteuttamalla ensin esimerkiksi Sunnanvikin erotasoliittymä.

Masalan eritasoliittymän ripeä parantaminen Kehä III:lla on välttämätöntä liikenneturvallisuusongelmien vuoksi. Lisäksi liittymän parantaminen edesauttaa maankäytön kehittymisen edellytyksiä hiilidioksidipäästöjen kannalta kestäväälle alueelle. Hanketta ei ole voitu kokoluokkansa vuoksi sisällyttää Helsingin seudun MAL-sopimukseen.

Perusparannustarpeessa olevan Lahti-Loviisa radan liikennöitävyys tulee varmistaa, jotta mahdollisimman suuri osa Loviisan sataman kuljetuksista voidaan siirtää raiteille. Perusparannus kytkeytyy myös 1B korissa olevaan Loviisan väylän syventämiseen.

Miten kehittäisitte investointiohjelman laatimisen prosessia, sen päivittämistä ja seurantaa? Saako Väylävirasto riittävästi ja oikea-aikaisesti tietoa väyläverkon kunnossapito- ja kehittämistarpeista? Investointiohjelman laadinnasta tulee jatkossa informoida ennakoivammin. Hankkeiden priorisoinnista tulee informoida maakuntatasolla jo ennen luonnoksen valmistumista esimerkiksi maakuntien liikennejärjestelmätyöhön sisältyvissä kokouksissa.

Länsi- ja Itä-Uudenmaan liikennejärjestelmäsuunnitelmien seurantamittareita tullaan käsittelemään liikennejärjestelmätyön kokouksissa. Näitä mittareita tulee hyödyntää tulevien investointiohjelmien laadinnassa.

Miten muuten haluatte kommentoida investointiohjelmaa? Investointiohjelmassa on esitetty vain hankkeet, jotka perustuvat Liikenne 12 -suunnitelmaan. Ohjelma ei siis sisällä hankkeita, joista on jo tehty toteuttamispäätös, eikä hankkeita, joita edistetään MAL-sopimusten tai hankeyhtiöiden kautta. Myös suunnittelun käsittely erikseen rinnakkaisessa suunnitteluohjelmassa vaikeuttaa kokonaisuuden hahmottamista. Investointiohjelmaan tulee tästä syystä liittää tiivistelmä ohjelman ulkopuolella etenevistä hankkeista sekä suunnitteluohjelmasta karttoina ja luetteloina.

Liikenneverkon kehittämisen kokonaiskuvan hahmottamiseksi ja seurantaa helpottamaan tarvitaan erillisten dokumenttien lisäksi strategisen tilannekuvan sekä investointi- ja suunnitteluohjelmien kooste, josta käy ilmi vähintään kunkin pääväylän toimenpidetarpeet sekä toimenpiteiden eteneminen kussakin ohjelmassa.

Heikon suunnitteluvalmiuden vuoksi ohjelman ulkopuolelle jääviä, mutta muuten perusteltuja hankkeita tulee priorisoida voimakkaasti suunnitteluohjelmassa.

Valtakunnallisen liikennemallin valmistuttua investointiohjelmassa tulee arvioida väyläverkon kehityksen vaikutuksia hiilidioksidipäästöihin suhteessa vähennystavoitteeseen.

Päätösesitys:

Maakuntahallitus päättää antaa edellä esitetyn ehdotuksen mukaisen lausunnon.

Lisätiedot:

Vastuujohtaja Paula Autioniemi
Asiantuntijat Petri Suominen, Heini Peltonen, Pasi Kouhia

Täytäntöönpano:

Väylävirasto

Oheismateriaali

Väyläviraston investointiohjelma_2022_2029_Luonnos_02072021

Maakuntahallitus § 52 26.04.2021
Maakuntahallitus 19.08.2021

103 Osavuositarkastus 2/2021

Maakuntahallitus 19.08.2021
328/02.01.01.00/2021

Tiivistelmä

Uudenmaan liiton vuoden 2021 toisessa osavuositarkastuksessa esitetään vuosille 2021-2023 hyväksytyn toiminta- ja taloussuunnitelman toteutumista tammi-kesäkuun ajalta.

Tarkastelujakson aikana liiton toiminta toteutui suunnitellusti. Myös talous on yleisesti ottaen toteutunut suunnitellusti. Koronapandemian vaikutus näkyy edelleen matkustus-, majoitus- ja ravitsemuspalveluissa joihin ei ole kohdentunut kustannuksia. Henkilöstön etätyöskentely on vaikuttanut myös siihen että kuluja on ennakoitua vähemmän tarvikkeiden ja tavaroiden hankinnoissa. Maakuntahallitukselle esitetään, että se päättää merkitä osavuositarkastuksen 2/2021 tiedoksi.

Asian tausta

Maakuntavaltuusto hyväksyi joulukuussa 2020 liiton talousarvion vuodelle 2021 ja toiminta- ja taloussuunnitelman vuosille 2021-2023.

Uudenmaan liiton sisäisen valvonnan ohjeessa edellytetään, että maakuntajohtajan on vähintään kolmen kuukauden välein annettava raportti maakuntahallitukselle toiminta- ja taloussuunnitelman toteutumisesta.

Osavuositarkastusraportoinnin käytännön menettelynä on, että

- 31.3. ja 30.9. tilanteista annettava katsaus sisältää keskeiset talouden tunnusluvut
- 30.6. ja 31.12. tilanteista annettava katsaus sisältää edellisen kohdan lisäksi yksityiskohtaisemman raportoinnin toiminnan toteutumisesta

Päätösesitys:

Maakuntahallitus päättää merkitä tiedoksi vuoden 2021 toisen osavuositarkastuksen.

Lisätiedot:

Vastuujohtaja Inka Tikkanen
Asiantuntija Jukka Hynninen

Liitteet

Liite [7]

Osavuositarkastus 2/2021 MHS

Maakuntahallitus

19.08.2021

104

Johtajien antamat lausunnot

Maakuntahallitus 19.08.2021

Selostus

Edellisen kokouksen jälkeen on annettu Liitteet-kohdassa listatut lausunnot.

Päätösesitys:

Maakuntahallitus päättää merkitä tiedoksi johtajien antamat lausunnot.

Lisätiedot:

Vastuujohtaja Inka Tikkanen

Liitteet

Liite [8]

Lausunto Alfa Terminal Oy YVA ohjelmasta

Liite [9]

Lausunto Helen Oy:n meriveden lämmöntalteenottohankkeen arviointiohjelmasta

Liite [10]

Lausunto kansallisesta ilmatoruokaohjelmasta

Liite [11]

Lausunto NCC Industry Oy:n maanvastaanoton laajennusta koskevasta ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta, Greggöle, Loviisa

Liite [12]

Lausunto Etelä-Nummelan työpaikka-alueen asemakaavaehdotuksesta

Liite [13]

Lausunto luonnoksesta liikenneturvallisuusstrategiaksi

Maakuntahallitus

19.08.2021

105

Kokousaikataulu tiedoksi

Maakuntahallitus 19.08.2021

Selostus

Seuraava **maakuntahallituksen** kokous

- 27.9.2021

Kuntien **edustajainkokous**

- 14.9.2021 klo 10.00 Uudenmaan liiton maakuntasalissa, hybridinä tai etänä. Kuntien edustajainkokous valitsee maakuntavaltuuston jäsenet ja heille henkilökohtaiset varajäsenet.

Seuraava **maakunnan yhteistyöryhmän** kokous

- elo-/syyskuussa

Uuden maakuntavaltuuston järjestäytymiskokous

- lokakuun alussa, alustavasti 5.10.2021

Päätösesitys:

Maakuntahallitus päättää merkitä tiedoksi kokousaikataulun.

Lisätiedot:

Vastuujohtaja Inka Tikkanen